

Technická univerzita v Liberci

**FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A
PEDAGOGICKÁ**

Katedra: Sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor (kombinace): Speciální pedagogika pro vychovatele

**PROBAČNÍ PROGRAM
PROBATION PROGRAMME**

Bakalářská práce: 08-FP-KSS-1039

Autor:

Dušan Václavíček

Podpis:

.....

Adresa:

Lázeňská 398

463 62, Hejnice

Vedoucí práce: Mgr. Tereza Řeháková

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
65	10	0	2	18	3 + 1 CD

V Liberci dne: 09. 04. 2009

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 09. 04. 2009

Dušan Václavíček

Název bakalářské práce: Probační program

Jméno a příjmení autora: Dušan Václavíček

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2008/2009

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Tereza Řeháková

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá možnostmi postihů mládeže za protiprávní jednání v současném právním rámci České republiky. Analyzuje stav před a po účinnosti zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Podává přehled o možných opatřeních jak pro mladistvé pachatele, tak i pro děti mladší 15 let. Především se ale zaměřuje na jedno z výchovných opatření pro mladistvé, a to probační program. Sděluje obecné zásady a principy probačních programů a blíže představuje patrně v České republice nejznámější a nejčastěji používaný z nich – „Právo pro každý den“. V praktické části se pak snaží o zjištění, jak tento program zapůsobil na skupinu dětí z okolí Liberce a Jablonce nad Nisou. Průzkum je prováděn porovnáním vstupního a výstupního testu účastníků programu, dále hodnocením lektorů a na konec dotazníkem pro absolventy i jejich kurátory pro mládež. Závěry z těchto šetření prokazují, že probační program „Právo pro každý den“ zvyšuje právní vědomí mladých lidí, pozitivně ovlivňuje jejich chování a napomáhá jim nepokračovat v trestné činnosti. Tím se stává prospěšným nejen jim, ale celé společnosti.

Klíčová slova: probační program, probační a mediační služba, účastník programu, lektor, trestná činnost, mladistvý, dítě mladší 15 let, opatření, kurátor pro mládež

Designation of bachelor work: Probation Program

Name and family name of author: Mr. Dušan Václavíček

Academic year of presentation of bachelor work: 2008/2009

Supervisor of bachelor work: Mrs. Mgr. Tereza Řeháková

Annotation:

This bachelor work deals with possible punishment and treatment of young people in reaction to unlawful acts committed with respect to current legislative of the Czech Republic. The study analyses the situation before and after the implementation of the law No. 218/2003 Edition, about judicature in young trespasser cases. The study provides an overview on possible actions with respect to young and under age trespassers. The study is particularly focussed to upbringing activities especially to a Probation Program. The study describes the fundamentals and principles of the probations programs and shows in detail the best known and probably the most implemented probation program within the Czech Republic called „*Right for every day*“.

In its practical part the study strives for determination how this program influences a children group in and around the cities Liberec and Jablonec nad Nisou. The study has compared the input and output tests of program members, evaluations by lecturers and last but not least it questions the program members and their curators.

The conclusions resulting from the study do show that the probation program „Right for every day“ increases the right awareness of young people, influences the behaviour positively and supports the abstaining from criminal activities. Thus the probation program benefits not only the program attendants but the society in general.

Key words: probation program, probation and mediating service, program attendants, lecturer, criminal activity, young people, under age persons, corrective activities, curators for young offenders

Benennung der Bakkalaureusarbeit: Bewährungsprogramm

Vor- und Nachname des Autors: Herr Dušan Václavíček

Akademisches Jahr der Abgabe der Bakkalaureusarbeit: 2008/2009

Leiter der Bakkalaureusarbeit: Frau Mgr. Tereza Řeháková

Kommentierung:

Diese Bakkalaureusarbeit befasst sich mit möglichen Bestrafungen der Jugendlichen für rechtswidrige Handlungen im Rahmen der heutigen Gesetzgebung der Tschechischen Republik. Die Arbeit analysiert die Stände vor und nach der Wirkung des Gesetzes Nr. 218/2003 Slg., über Gerichtswesen in Jugendsachen. Die Arbeit liefert eine Übersicht über mögliche Maßnahmen im Bezug auf jugendliche sowie minderjährige Straftäter. Die Arbeit konzentriert sich vor allem auf eine der Erziehungsmaßnahmen, auf ein Bewährungsprogramm. Die Arbeit nennt die Grundsätze und Prinzipien der Bewährungsprogramme und stellt im Detail das in der Tschechischen Republik wahrscheinlich bekannteste und am meisten eingesetzte Bewährungsprogramm „**Recht für jeden Tag**“ dar.

Im praktischen Teil strebt die Arbeit die Ermittlung an, wie sich dieses Programm auf eine Gruppe der Kinder aus Umgebung der Städte Liberec und Jablonec nad Nisou ausgewirkt hat. Die Untersuchung erfolgte durch Vergleich der Ein- und Ausgangstests der Programmteilnehmer, durch Bewertung durch Lektoren und nicht zuletzt durch eine Befragung der Teilnehmer und ihrer Kuratoren.

Die Beschlüsse dieser Untersuchungen zeigen, dass das Bewährungsprogramm „Recht für jeden Tag“ das Rechtsbewusstsein der jungen Leute steigert, positiv deren Verhalten beeinflusst, und beim Unterlassen der Straftätigkeit hilft. Dadurch nützt das Bewährungsprogramm nicht nur den Teilnehmern sondern auch der gesamten Gesellschaft.

Schlüsselwörter: Bewährungsprogramm, Bewährungs- und Vermittlungsdienstleistung, Programmteilnehmer, Lektor, Straftätigkeit, Jugendlicher, Kinder jünger als 15 Jahre, Maßnahmen, Kuratoren für Jugendliche

Obsah

1 Úvod	8
2 Teoretická část	10
2.1 Vývoj kriminality mládeže	10
2.2 Trestní stíhání dětí před rokem 2004	11
2.2.1 Trestní stíhání dětí mladších 15 let	11
2.2.2 Trestní stíhání mladistvých	12
2.2.3 Úloha soudního znalce	13
2.3 Zákon o soudnictví ve věcech mládeže	14
2.3.1 Možnost postihu dětí mladších 15 let	15
2.3.2 Trestní stíhání mladistvých	16
2.4 Některé aspekty trestání	18
2.5 Probační programy pro mladistvé	19
2.6 Partners Czech, o.p.s.	21
2.7 Probační program „Právo pro každý den“	22
2.8 Probační a mediační služba	26
3 Praktická část	27
3.1 Cíl, předpoklady a metody praktické části	27
3.2 Popis zkoumaného vzorku	28
3.3 Struktura praktické části	28
3.4 „Právo pro každý den“ – Liberec 2007	29
3.4.1 Zpráva o zahájení probačního programu Právo pro každý den	29
3.4.2 Vybrané kasuistiky některých účastníků	30
3.4.3 Jednotlivé lekce	36
3.4.4 Závěrečné zprávy o účasti klientů v probačním programu	47
3.4.5 Zpráva o ukončení probačního programu Právo pro každý den	53
3.4.6 Vstupní a výstupní test	54
3.5 Stav po roce a půl od ukončení programu	55
3.5.1 Dotazník pro účastníky programu	55
3.5.2 Dotazník pro kurátory pro mládež	56
3.5.3 Vyhodnocení získaných dat	57
3.6 Shrnutí výsledků praktické části	61
4 Závěr	62
5 Seznam použitých informačních zdrojů	63
6 Seznam příloh	65

1 Úvod

Pracuji na Městském úřadu Frýdlant jako vedoucí odboru sociálních věcí, vedoucí oddělení sociálně-právní ochrany dětí a taktéž jako kurátor pro mládež. Úkoly spojené s vedením oddělení a odboru mi zaberou zhruba třetinu úvazku, zbylé dvě třetiny času se věnuji přímé práci s dětmi. Jsou to děti věkového rozpětí cca 10 až 18 let, se závažnějšími výchovnými problémy, zejména pak s trestnou činností.

Kurátora pro mládež vykonávám od roku 1995 a tedy lecos pamatuji. Třeba dobu, kdy nebylo žádnou velkou výjimkou stíhat mladistvého vazebně. Nebo dobu, kdy trestná činnost dětí mladších 15 let nešla nijak soudně postihnout a kdy dokonce policie nedávala kurátorům o jejich skutcích vědět.

Dnes je situace jiná. V něčem horší, v něčem lepší. To hlavní pozitivum je přijetí zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže. Konečně každé dítě, které je s ohledem na svůj věk schopné to chápat, se zodpovídá za své skutky soudu pro mládež. To je velice výchovné. Dřív takovéto dítě vidělo pouze policistu na obvodním oddělení. Dnes stojí v soudní síni, má svého advokáta (byť se mu v tomto řízení říká opatrovník) a s klepajícími se koleny odpovídá na otázky soudce a státního zástupce. Když se mu pak v takovéto atmosféře řekne, že již nesmí to a to dělat, jinak to bude příště horší, většina si dá pozor.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže však toho přinesl mnohem více. Zejména pak rozšířil možnosti postihů trestné činnosti mladistvých pachatelů i o výchovná a ochranná opatření. Jedním takovým výchovným opatřením (pro tuto bakalářskou práci stěžejním) je možnost uložení probačního programu.

Ve své praxi jsem v poměrně úzkém kontaktu se střediskem Probační a mediační služby ČR v Liberci. Když jsem byl osloven jeho pracovníci, zda bych se nezúčastnil lektorského výcviku probačního programu „Právo pro každý den“, neváhal jsem ani chvíli. Po jeho dokončení jsem byl přesvědčen nejen o tom, že se mu chci ve své praxi věnovat, ale i o tom, že právě toto bude téma mé bakalářské práce.

Prvním cílem této bakalářské práce je představit probační program „Právo pro každý den“ odborné veřejnosti. Z ukázek jednotlivých lekcí by měla být znát jeho atraktivnost a moderní metody práce s mládeží. Osobně doufám, že případný čtenář se o něj začne zajímat, vyhledá si další informace a jednou třeba rozšíří nevelké řady vyškolených lektorů.

Druhým a hlavním cílem je pak zjistit efektivitu pilotního programu. Dokázat, že je nejen zajímavým, ale také velmi užitečným. Že jednoznačně zvyšuje právní vědomí mladých lidí a napomáhá jim nepokračovat v trestné činnosti. Tím se stává prospěšným nejen jim, ale celé společnosti.

V teoretické části začnu informacemi o vývoji kriminality mládeže. Pak uvedu možnosti soudního postihování před zákonem o soudnictví ve věcech mládeže a po něm. Odtud se dostanu k probačním programům obecně a následně i k programu „Právo pro každý den“. Nakonec uvedu pár slov o společnosti Partners Czech a Probační a mediační službě ČR, z jejichž spolupráce se tento program dostal i do České republiky.

V praktické části nejprve pod smyšlenými jmény představím některé z účastníků programu, který proběhl na jaře 2007 v Liberci. Následovat bude ukázka jedenácti konkrétních lekcí a hodnocení účastníků lektory této skupiny. V druhé části pak budu zkoumat stav po roce od ukončení programu. Pomocí dotazníků zjistím, jak program na účastníky zapůsobil a budu moci tak vyhodnotit, zda se mnou stanovené předpoklady naplnily.

Probační programy jsou stále poměrně novým fenoménem a mnoho podobných prací asi není. Snad ji tedy čtenář bude číst se stejným zájmem, jako ji já psal.

2 Teoretická část

2.1 Vývoj kriminality mládeže

V posledních letech se společnost stále více znepokojovala negativními jevy vývoje kriminality mládeže. Věk dětských pachatelů se neustále snižoval a jejich počet stoupal. Navíc kriminální činy dětí byly čím dál více agresivnější a stále častěji byly prováděny organizovaně. Nelze se proto divit, že tlak veřejnosti na politiky přijmout nějaká zásadní opatření narůstal.

Je zajímavé, jak například Matoušek přesně aktuální vývoj dění sledoval. V roce 2003, tedy jen několik měsíců před přijetím zákona č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže, píše o potřebách:

- speciálního systému zacházení s mladistvými
- zřízení specialistů pro mládež na všech úrovních
- ustanovení specializovaných senátů pro mládež
- snížení věkové hranice trestní odpovědnosti na 14 let
- uplatňování alternativních sankcí jako jsou probace, výchovná opatření a jiné
- snížení případů vazebního stíhání mladistvých¹

Takřka vše se následující rok stalo. Pouze snížení věkové hranice trestní odpovědnosti bylo schváleno až v letošním roce a účinnost tohoto opatření má být od 1. 1. 2010. Osobně tuto zásadní změnu vítám, neboť přinese mnohem větší škálu možností uložit takto mladému pachateli vhodné opatření.

---

¹ MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 150-151.

2.2 Trestní stíhání dětí před rokem 2004

2.2.1 Trestní stíhání dětí mladších 15 let

Do 1. 1. 2004, než začal platit zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže, nebylo možné pachatele trestných činů, mladších 15 let, nijak soudně postihnout. Policie zahájila šetření, a jakmile zjistila, že pachatel je mladší 15 let, vydala usnesení o odložení věci. Tady je asi pro laika nutné zdůraznit, že termín „odložení“ je vlastně nepřesný. Vyvolává dojem, že se snad někdy k odloženému vrátíme, že třeba až bude dítěti 15 let, budeme v trestním stíhání pokračovat. Omyl, zde odložení znamená navždy.

Nemožnost stíhat takto mladé pachatele měla celou řadu negativních důsledků. Předně si děti nezažily naplno pocit viny, lítosti a ponaučení. Projednání na obvodním oddělení Policie ČR nemělo často žádný výchovný prvek. Tím, že bylo jasné, že případ je tímto uzavřen, nebyli policisté motivováni se nějak výrazněji angažovat. V mnohých případech šlo o osoby bez zkušeností s výchovou mládeže a tak se ani do žádných „mravokárných pouček“ nepouštěly. Dítě tak odcházelo ze služebny s pocitem, že o nic vlastně nešlo a klidně to může zkusit zase.

Dalším negativním jevem z této doby byla skutečnost, že policie nemusela tyto případy trestné činnosti dětí do 15 let, nahlašovat orgánům sociálně-právní ochrany dětí, nebo dříve kurátorským oddělením okresních úřadů. Tím se stávalo, že když pak bylo dítěti 16 let a spáchalo trestný čin, neměli úředníci i soudci informaci o tom, že nejde o první, ale třeba o pátý případ stejného pachatele!

Vůbec nejzávažnějším negativem pak bylo zneužívání situace organizovaným zločinem. Nezletilé děti byly najímány na páchaní trestné činnosti zletilými osobami a tak již v poměrně útlém věku spadly do sítě závadových skupin, přejímaly jejich vzorce chování a šance na jejich převýchovu a plnohodnotné začlenění do společnosti byla minimální.

2.2.2 Trestní stíhání mladistvých

Trestní stíhání mladistvých se před účinností zákona č. 218/2003 Sb., řídilo výhradně trestním zákonem a trestním řádem. Celé řízení se, až na určité výjimky, shodovalo se stíháním dospělých osob. Jednou z oněch výjimek byla přítomnost kurátora pro mládež po celý průběh trestního stíhání. Vyšetřovatel SKPV (služby kriminální policie a vyšetřování) musel o každém úkonu vyrozumět kurátora. Ten měl právo se zúčastnit každého výslechu, navrhnout doplnění důkazů, seznámit se se spisem apod.

Hlavním úkolem kurátora pak bylo vypracování zprávy o pověsti. Ta obsahovala základní anamnestická data o rodině mladistvého, shrnutí jeho dosavadního života a zejména závěr, kde kurátor vyjádřil názor, co mohlo mít na spáchání skutku u mladistvého vliv, zda předpokládá recidivu a jaké navrhuje opatření.

Po skončení vyšetřování se spis předal na státní zastupitelství, kde se buď stíhání zastavilo, nebo se vypracovala obžaloba. Speciální soudce pro mladistvé tehdy nebyl, řešili to všichni soudci trestního oddělení tak, jak to přišlo na řadu. Jelikož obecně je trestní řízení věc veřejná, nebylo tehdy výjimek ani pro mladistvé a smělo se uvádět, kdo co provedl, a jaký trest za to dostal.

Nejčastěji udělované tresty pro mladistvé byly tyto:

- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu – cca 70%
- odnětí svobody nepodmíněné – cca 13%
- obecně prospěšné práce (od 1. 1. 1996)²

---

² LORTIE, Serge, et al. *Soudnictví pro mladistvé*. 1. vyd. [s.l.] : Institut MSČR, 2000. s. 200-201.

2.2.3 Úloha soudního znalce

V některých případech byl v průběhu trestního řízení proti mladistvým přibrán soudní znalec.³ Jeho úlohou bylo vypracovat znalecký posudek a to jednak v otázkách trestní odpovědnosti a dále v hodnocení věrohodnosti. Otázka trestní odpovědnosti z psychiatrického hlediska zní:

- zda mohl pro duševní poruchu v době spáchání trestného činu rozpoznat nebezpečnost svého jednání nebo ovládat své jednání
- zda je pro duševní poruchu, která nastala až po spáchání činu, schopen pochopit smysl trestního stíhání

Podle Pavlovského znalci zjišťují:

„1. v jaké situaci se nezletilý nacházel, jak dlouho se rozhodoval a jak se chová v obvyklých situacích,

2. zda byl někým povzbuzován, naváděn, zda provedení trestného činu bylo snadné a jaké byly další podmínky, za nichž jednal,

3. jaký byl účel tohoto jednání, v jakém rozsahu počítal s obtížemi, překážkami,

4. jak sám hodnotí své jednání, jaký měl pocit při realizaci trestného činu, jaký má postoj k respektování zákonů.

Každé vyšetření musí být individuální, značně variabilní, aby bylo možno získat co nejvíce z výše uvedených informací.“⁴

---

³ Úplné znění : *Trestní předpisy*. Ostrava : Sagit, 2008. s. 129.

⁴ PAVLOVSKÝ, Pavel, et al. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 1. vyd. Praha : Grada, 2001. s. 81.

2.3 Zákon o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže (v praxi se používá zkrácený název – o soudnictví ve věcech mládeže) upravuje otázky týkající se trestné činnosti mládeže a jejího projednávání. Svou povahou patří do oblasti trestního práva. Je zákonem speciálním, má tedy aplikační přednost před obecnou úpravou danou trestním řádem.⁵

Jeho uvedení v život bylo hodně chaotické. Ještě v polovině prosince 2003 skoro nikdo v praxi nevěděl co a jak. Nějaká propagace, informování veřejnosti – nic. Skoro to vypadalo, jako by šlo o něco tajného. Vždyť ani dnes, po pěti letech platnosti tohoto zákona, o něm drtivá část veřejnosti vůbec neví !!! A přitom je to zákon, nebojím se říct, revoluční. Zde je několik zcela nových zásad:

- je zřízen soud pro mládež (tj. specialista soudce pouze pro děti a mladistvé)
- rovněž policisté, státní zástupci i úředníci PMS (Probační a mediační služby) by měli být speciálně proškoleni a vyčleněni pro práci s dětmi a mladistvými
- místní příslušnost již není dle místa spáchání trestného činu, ale faktického bydliště pachatele
- trestným činům se u mladistvých říká provinění, u dětí do 15 let čin jinak trestný
- pouze výjimečně lze konat společné řízení proti mladistvému a dospělému (musí to být nutné pro objektivní posouzení a mladistvý tým nesmí utrpět újmu)
- nikdo nesmí zveřejňovat jméno a příjmení dětských pachatelů ani jiné informace, které by umožnily jejich identifikaci
- hlavní líčení je neveřejné
- v řízení ve věcech mladistvého nelze vydat trestní příkaz
- vazba mladistvého nesmí trvat déle než dva měsíce a u zvláště závažného provinění šest měsíců. Po uplynutí této doby je možné v odůvodněných případech ještě jedno prodloužení v přípravném řízení a jedno v řízení před soudem pro mládež a to vždy ve stejném rozsahu (2, resp. 6 měsíců)

---

⁵ ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Právní manuál pro sociálně-právní ochranu dětí*. Praha : Linde, 2005. s. 50-51.

2.3.1 Možnost postihu dětí mladších 15 let

Největší novinkou zákona č. 218/2003 Sb. je možnost postihování pachatelů, činů jinak trestných, mladších 15 let. Dokonce ani žádná dolní věková hranice není zákonem stanovena. Každé dítě, s ohledem na své dosažené rozumové schopnosti, může být projednáno před soudem pro mládež. Ale pozor, neplést – nadále platí, že dle trestního zákona lze postihovat osoby starší 15 let, dětem do 15 let je ale možno uložit, dle zákona č. 218/2003 Sb., také opatření a to tato:

1. dohled probačního úředníka
2. zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče
3. ochrannou výchovu

Postup stíhání dětí mladších 15 let je následující. Policisté na obvodním oddělení případ zadokumentují (ve většině případů tedy ne SKPV, ale OO PČR), vyžádají zprávu kurátora pro mládež a pošlou na okresní státní zastupitelství. To buď případ zastaví, nebo vypracuje návrh na uložení opatření, který odešle soudu pro mládež. Soud pro mládež přidělí dítěti opatrovníka (advokáta) a nařídí jednání. V tomto jednání jsou účastníky státní zástupce, dítě, jeho zákonní zástupci, opatrovník, kurátor pro mládež, osoby o jejichž právech má být jednáno, svědci a případně úředníci PMS. Všichni jsou, již od počátku vyšetřování, řádně poučeni, že nesmí jakýmkoliv způsobem zveřejňovat informace vedoucí k identifikaci projednávaného dítěte. Jednání nakonec končí vynesemím rozsudku, kterým soud buď uloží jedno z výše uvedených opatření, nebo od uložení upustí a věc pouze projedná. To je zejména v případech, kdy společenská nebezpečnost skutku byla malá, dítě projevuje známky upřímné lítosti a rodinné zázemí dává určitou záruku, že se závadové jednání nebude opakovat.

Moje dosavadní osobní zkušenosti jsou jednoznačně kladné. Dítě vidí, že za své skutky nese zodpovědnost, osobně se účastní jednání před soudem, vnímá tu vážnou atmosféru (lidé v taláru, výpověď v ohrádce, justiční stráž na chodbě) a to na něho nepochybně výchovně působí.

2.3.2 Trestní stíhání mladistvých

Základní znaky trestního stíhání mladistvých zůstaly stejné, přibylo zejména množství možných opatření. Základní dělení opatření je toto:

- výchovná opatření
- ochranná opatření
- trestní opatření

Výchovná opatření

Se souhlasem mladistvého je lze uložit již v průběhu přípravného řízení, jinak až rozsudkem soudu pro mládež. Druhy výchovných opatření jsou:

- dohled probačního úředníka
- probační program
- výchovné povinnosti
- výchovná omezení
- napomenutí s výstrahou

Ochranná opatření

Ochrannými opatřeními jsou:

- ochranné léčení
- ochranná výchova

Zde bych zmínil rozdíl mezi ochrannou výchovou a ústavní výchovou. Ústavní výchova je formou náhradní rodinné péče, její povaha je preventivní a nařizuje se i v případech, kdy za to dítě nemůže. Naproti tomu je uložení ochranné výchovy represivní záležitostí, v přímé souvislosti se spácháním nějakého závažného protiprávního činu. Útek ze zařízení je v případě ochranné výchovy trestným činem (proviněním), u ústavní pouze výchovným prohřeškem. I proto doporučuje Pešatová u mladistvých se závažnější trestnou činností, více využívat institutu ochranné výchovy.⁶

---

⁶ PEŠATOVÁ, Ilona. *Sociálně patologické jevy u dětí školního věku*. 1. vyd. Liberec : Technická univerzita Liberec, 2007. s. 326.

Trestní opatření

Soud pro mládež může věc pouze projednat a od uložení trestního opatření (podmíněně) upustit. Lhůtu stanoví až na jeden rok a navíc má možnost ke zkušební době uložit některé výchovné či ochranné opatření. V případě, že uzná za vhodné trestní opatření uložit, volí mezi následujícími:

- obecně prospěšné práce (rozsah 50 až 200 hodin)
- peněžité opatření (1.000 až 500.000 Kč)
- peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu
- propadnutí věci
- zákaz činnosti (1 až 5 let)
- vyhoštění (1 až 5 let)
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem
- odnětí svobody nepodmíněné

Při výměře trestního opatření se jako k polehčující okolnosti přihlíží mimo jiné k tomu, zda:

- úspěšně vykonal probační program, nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého
- nahradil způsobenou škodu či se alespoň omluvil poškozenému
- po spáchání provinění se choval tak, že lze předpokládat, že se v budoucnu již trestné činnosti nedopustí⁷

---

⁷ ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Právní manuál pro sociálně-právní ochranu dětí*. Praha : Linde, 2005. s. 65-67.

2.4 Některé aspekty trestání

Pokud někdo spáchá trestný čin, měl by následovat trest. Čím rychleji, tím lépe. Na tom se zajisté shodnou všichni. V čem ale již shoda panovat nebude, budou názory na druh trestu, respektive na jeho význam a funkci. Jedlička k tomu uvádí: trest může být chápán jako odplata společnosti tomu, kdo se provinil. Jde o snahu o jakési emocionální uspokojení poškozeného tím, že provinilci bude způsobena újma. Jindy může být trest pojímán jako vyrovnání, což vyjadřuje tendenci k náhradě škody oběti. Chápeme-li trest ve smyslu regulativní funkce, posuzujeme jeho účinnost z hlediska ochrany společnosti před recidivou. Té je možno dosáhnout třemi způsoby: izolací, zastrašením a změnou chování pachatele. První dva devalvují osobnost člověka, měly by být tedy využívány jen u výrazně nebezpečných jedinců. Jediným účinným prostředkem, kterým lze regulovat kriminalitu, je totiž resocializace delikventů, zaměřená na změnu jejich chování.⁸

Rovněž Vágnerová upozorňuje na psychologické aspekty, které uvěznění přináší - úzkost, pocit ohrožení, strach z budoucnosti. Pobyť ve věznicí je totiž světem sám pro sebe, kde platí mnohdy velmi odlišná pravidla, jak jsem se ostatně sám přesvědčil při výkonu odborné praxe. Jen pár příkladů za všechny: i líní zde rádi pracují, víkend je horší než pracovní dny (jsou omezeny zájmové aktivity), vše za mě naplánují a zařídí jiní. Vágnerová shrnuje: „*Trest odnětí svobody mění prožívání, uvažování a chování vězně. Odnětí svobody funguje i jako sociální stigma. Propuštění na svobodu bývá spojeno s tzv. krizí ze svobody. V tomto období dochází často k recidivě.*“⁹

Důraz na změnu chování, nápravy způsobené škody a nepokračování v protiprávním jednání je rovněž hlavním účelem zákona č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže. Zákon předpokládá volení takových opatření, které přispějí k žádoucímu vývoji dospívajících a tím ke snížení rizika jejich dalšího kriminálního jednání. Jedním z takových opatření, a dle mého osobního soudu nejúčinnějším, jsou probační programy pro mladistvé.

---

⁸ JEDLIČKA, Richard, et al. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. 1. vyd. Praha : Themis, 2004. s. 328.

⁹ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha : Portál, 2002. s. 425.

2.5 Probační programy pro mladistvé

Jednou z novinek při práci s delikventní mládeží jsou probační programy. Jde v nich o sociální výcvik, vzdělávání a další činnosti, vedoucí k eliminaci rizika opakování trestné činnosti. Důraz je kladen na pochopení následků svého chování, lepší orientaci v právních otázkách a zvýšenou sebekontrolu.

Probačním programem se rozumí: „zejména program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého, a to s různým režimem omezení v běžném způsobu života, který směřuje k tomu, aby se mladistvý vyhnul chování, které by bylo v rozporu se zákonem, a k podpoře jeho vhodného sociálního zázemí a k urovnání vztahů mezi ním a poškozeným.“¹⁰

Probační program je jedním z ukládaných opatření v trestním řízení proti mladistvým. Uložit jej mladistvému může soud pro mládež a v přípravném řízení i státní zástupce. Při rozhodnutí o uložení tohoto výchovného opatření je potřeba zohlednit, aby probační program byl vhodný vzhledem k potřebám mladistvého a ten se s jeho obsahem dostatečně seznámil. Vždy je rovněž nutný souhlas mladistvého s účastí v programu. Probační program nelze uložit dítěti mladšímu patnácti let.

„Nespornou výhodou tohoto typu opatření je možnost uplatnění v podstatě v každé fázi trestního řízení – v řízení přípravném i v řízení před soudem. Představují tak významnou alternativu k ukládání trestních opatření a umožňují tak zbytečně nekriminalizovat prvopachatele z řad mládeže tzv. méně závažné trestné činnosti. Programy je možné realizovat různými způsoby. Lze pracovat skupinově i individuálně, zapojovat rodinu mladistvého, i celou komunitu. Je také možné kombinovat práci profesionálů a využívání dobrovolníků – nejčastěji z řad vrstevníků. Časté je zaměření na terapii, nácvik vhodných způsobů chování, využití prvků zážitkové pedagogiky.“¹¹

---

¹⁰ ŠÁMAL, Pavel, et al. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. s. 219.

¹¹ *Riziková mládež v současné společnosti*. 1. vyd. Zuzana Truhlářová, Martin Smutek. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. s. 107.

Zákon dále uvádí, že dohledem nad výkonem probačního programu pověří soud pro mládež a v přípravném řízení státní zástupce, probačního úředníka. Ten je rovněž povinen bez zbytečného odkladu soudu pro mládež nebo státnímu zástupci, který probační program uložil, podat zprávu o ukončení probačního programu a jeho výsledku.

„V souvislosti s přijetím zákona č. 218/2003 Sb. a s plněním úkolů v této oblasti je úkolem PMS podporovat vytváření a rozvoj probačních a jiných podpůrných sociálních programů, které budou navazovat na působení pracovníků PMS. Tyto programy budou schopny naplňovat požadavky zákona č. 218/2003 Sb. tím, že budou efektivně působit na začlenění pachatele do sociálního prostředí a obnovení jeho sociálních vztahů. Aby bylo možné takový úkol naplnit, musí být vytvořen transparentní a pružný systém, který nabídne jasně definované, dostupné, kvalitní a účinné programy sociálních služeb, které budou odrážet současnou úroveň poznání v této oblasti a vycházet vsříč potřebám PMS a jejích klientů. Existence PRP je nedílnou součástí systému uplatňování alternativních trestů a alternativ k potrestání v souladu s přístupy restorativní justice.“¹²

Definice restorativní justice je podle Zehra *„proces, jenž v maximální možné míře zapojuje všechny, kterých se daná trestná činnost dotkla. Restorativní justice usiluje o maximální možnou míru uzdravení a obnovu trestným činem narušených vztahů a za tímto účelem účastníkům umožňuje společně identifikovat způsobené újmy a vzniklé potřeby a od nich se odvíjející povinnosti a závazky.“¹³* Jinými slovy, v retributivní justici jde o trestnost činu a o uložení trestu, v restorativní o konflikt osob a napravení věcí do původního stavu.

V průběhu roku 2004 PMS, ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti a poskytovateli probačních programů, zahájila vývoj koncepce pro efektivní poskytování a ověření kvality, jehož součástí je i zavedení akreditací a dotací pro poskytovatele těchto programů. Jednou z organizací, která akreditaci Ministerstva spravedlnosti ČR získala, je Partners Czech, o.p.s. a to pro program „Právo pro každý den“.

---

¹² Dostupné z: http://www.pmscr.cz/scripts/index.php?id_nad=57

¹³ ZEHR, Howard. *Úvod do restorativní justice*. Ludmila Hasmanová, Lenka Ouředníčková. Praha : SPJ, 2003. s. 26.

2.6 Partners Czech, o.p.s.

PARTNERS CZECH je nevládní nezisková organizace, která působí více než deset let v oblasti vzdělávacích programů pro nejrůznější skupiny osob, především pro učitele, příslušníky minorit, úředníky, policisty a jiné neziskové organizace.

PARTNERS CZECH od svého založení rozvíjí činnost v různých oblastech:

- provádí školicí programy: pro nevládní a neziskový sektor, pro vládní instituce, privátní firmy, školy všech stupňů (od mateřských škol až po university)
- pomáhá řešit konflikty formou mimosoudního vyjednávání, pomáháme provádět regionální nebo komunitní projekty, a to i v oblasti multikulturního soužití
- provádí poradenství při zakládání smírčích rad, které jako smírčí orgán při místním (obvodním, okresním) úřadě pomáhají řešit složitější kauzy nejen občanských, ale také profesních nebo majetkových sporů
- poskytuje facilitaci, moderování, pořádání tzv. kulatých stolů pro vícestranná jednání a mediační službu (mimosoudní řešení sporů vedené profesionálními vyjednaváči)¹⁴

---

¹⁴ Dostupné z: <http://www.partnersczech.cz/>

2.7 Probační program „Právo pro každý den“

Teoretická východiska a zaměření projektu

Probační program „Právo pro každý den“ působí na zařazení mladistvých pachatelů do života, zohledňuje potřeby a zájmy komunity, kde k trestné činnosti dochází. To je důležité zejména k prevenci a minimalizaci trestné činnosti.

Cílem programu je pomoci mladým lidem, kteří se již dostali do střetu se zákonem, získat potřebné sociální dovednosti a kompetence, aby se uměli vymanit z nepříznivých vlivů a sociálního vyloučení. Pomoci jim pochopit souvislosti a dopady jejich jednání jak na jejich další uplatnění ve společnosti, osobní a profesní rozvoj, tak i na dění v obci.

Cílová skupina probačního programu

Cílovou skupinu probačního programu tvoří zejména klienti Probační a mediační služby ČR, dále klienti OSPOD (kurátorů pro mládež), kteří jsou vybíráni na základě kritérií, která byla předem vydefinována projektovým týmem.

Probační program je určen klientům, kteří splňují tato kritéria:

- věk klienta od 15 do 18 let, v odůvodněných případech starší osoby nepřekračující věk 21 let (osoby ve věku blízkému věku mladistvých), nebo osoby mladší 15 let (po dohodě s PMS a pouze ve výjimečných případech)
- klient se dopustil protiprávního jednání menší závažnosti ve smyslu platných právních předpisů
- klient byl prvopachatelem
- do programu lze zařadit i klienta s opakovanou méně závažnou trestnou činností
- klient má dlouhodobé výchovné problémy závažného charakteru
- dílčí kritérium - trestný čin byl spáchaný zejména v důsledku právní neznalosti, tzn., že pachatel si neuvědomoval právní důsledky svého jednání

Metody práce používané v rámci probačního programu

Metodika probačního programu vychází z metod interaktivní výuky (každý učí každého), jež konkrétně probíhá prostřednictvím práce v malých skupinách a ve dvojicích, diskuse, navozování modelových situací a hraním různých rolí. Jednotlivé lekce probačního programu, jejichž základem je také interaktivní přístup, byly vybrány z publikace vydané Partners Czech pod názvem „Právo pro každého“. Tato učebnice je složena ze šesti kapitol zaměřených na jednotlivé oblasti práva (pracovní, občanské, rodinné, trestní právo, přestupky). Každá kapitola obsahuje lekce postavené na příběhu ze života, který se stal mladému člověku. Pomocí těchto příběhů se mladí lidé učí aplikovat uvedené právní informace na reálné životní situace. Zároveň rozvíjí své schopnosti komunikace, argumentace, prezentace vlastního názoru a vyslechnutí názorů druhých, kritického myšlení a spolupráce.

Každé setkání je vedeno vyškolenými lektory, přičemž program je rozdělen do několika bloků zaměřených na zvolená právní témata z oblasti rodinného, občanského, trestního a pracovního práva. Protože smyslem programu je nejenom předávat teoretické znalosti z oblasti práva, ale také upevňovat sociální dovednosti, byly do každého dne zařazeny i praktické lekce a cvičení zaměřené na rozvoj komunikačních a sociálních dovedností.

Struktura jednotlivých setkání

Při přípravě probačního programu je třeba zohlednit:

- vhodnou dobu a místo konání jednotlivých setkání/částí prob. programu, tak aby byla setkání dostupná pro všechny klienty a umožnila jim jak nepřerušovat pracovní či školní docházku, tak současně také vhodné dojíždění (zohlednit dopravní dostupnost);
- vhodnou délku setkání (od 1 do max. 3 vyučovacích hodin), přičemž celková délka PRP pro klienty by **optimálně** měla 40 hodin (tj. při frekvenci setkání 1x týdně po 2 hodinách = 20 setkání v období 5 měsíců), ale **minimální** délka PRP by měla být 32 hodin (tj. při např. frekvenci setkání 1x týdně po 2 hodinách = 16 setkání v období 4 měsíců).

- vhodnou frekvenci setkání (1x – 2x týdně, 1x za 14 dní, aj.)
- obsahová témata jednotlivých setkání volit podle potřeb klientů, tzn.:
  - věk klientů (resp. věkový rozdíl mezi nimi ve skupině)
  - typ trestné činnosti, kterou spáchali
  - jejich osobní situace či problémy, které řeší (pokud např. pracovníci PMS ví o zázemí dotyčného, o jeho aktuálních potížích v zaměstnání či jiných významných sociálních vlivech)
  - jejich úroveň vzdělání či jejich možnosti pochopit témata
  - zvážit kolik chlapců/dívek ve skupině bude

Popis hodnocení účastníků probačního programu

V rámci realizace pilotního probačního programu byly společně vytvořeny standardní metodické materiály sjednocující způsob spolupráce probačních úředníků a lektorů v rámci jednotlivých pilotních regionů – jednalo se o základní informační materiály pro soudce a státní zástupce a dále o základní pravidla a podmínky účasti klienta v probačním programu, výukovou knihu, závěrečnou zprávu o průběhu účasti klienta v probačním programu a dohodu o účasti v programu.

Po každém výukovém dni lektoři sepsali shrnující zprávu o průběhu výukového dne a dále svá hodnocení jednotlivých účastníků. Tato hodnocení byla zpracována formou výukových listů jednotlivých účastníků a obsahovala informace o dodržování či nedodržování stanovených pravidel, úrovni zapojení účastníka do programu a individuální hodnocení jeho zapojení do programu dne. Vypracované materiály byly pravidelně postoupeny probačním úředníkům, jenž zprostředkovali klientovu účast v programu a kteří rovněž prováděli dohled nad účastí klienta v probačním programu.

Během realizace celého probačního programu byli lektoři v intenzivním a pravidelném kontaktu s těmito probačními úředníky, což umožnilo pružným způsobem reagovat na vzniklé situace. Výukové dny byly pravidelně hodnoceny také přímo účastníky, kteří anonymně vyplnili připravený hodnotící formulář obsahující jak uzavřené, tak otevřené otázky. Na konci programu lektoři zpracovali o jednotlivých účastnících probačního programu závěrečnou zprávu, která byla opět postoupena probačním úředníkům a

prostřednictvím nich pak orgánům činným v trestní řízení, resp. státnímu zástupci nebo soudci. Zpracováním těchto zpráv byla vlastní realizace probačního programu ukončena.

Realizátor programu využívá následující způsoby hodnocení:

- výukový list – denní hodnocení jednotlivých účastníků programu vypracované lektory;
- hodnotící arch pro účastníky programu a jiné materiály, prostřednictvím kterých účastníci poskytnou zpětnou vazbu;
- shrnutí výukového dne/sezení lektory – materiál obsahující kromě programu, použitých metod výuky, také informace k průběhu dne/sezení včetně zhodnocení skupinové práce;
- průběžná zpráva o účasti klienta – písemná zpráva vypracována lektory při předčasném ukončení programu;
- závěrečná zpráva o účasti klienta – písemná zpráva zpracována po ukončení programu;
- test právních znalostí a dovedností – test vyplňovaný na začátku i v závěru programu; test ověří, nakolik si účastník osvojil informace, které byly obsahem probačního programu.

Uvedené materiály slouží jak k individuálnímu hodnocení jednotlivých klientů, tak k celkovému zhodnocení probačního programu. Vypracování těchto materiálů je součástí náplně práce lektorů, kteří je do stanoveného termínu postupují spolupracujícím úředníkům Probační a mediační služby.¹⁵

---

¹⁵ Zdroj: Programový manuál Partners Czech, o.p.s.

2.8 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba je zřízena na základě zákona č. 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě, který nabyl účinnosti 1. 1. 2001. Tento zákon definuje probaci jako organizování a vykonávání dohledu nad obviněným, obžalovaným, nebo odsouzeným a kontrolu výkonu trestů nespojených s odnětím svobody. Mediaci pak jako mimosoudní zprostředkování řešení sporu mezi obviněným a odsouzeným.¹⁶

„Probační a mediační služba usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností a současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření, s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality.

Probační a mediační služba ČR představuje novou instituci na poli trestní politiky, vychází ze součinnosti dvou profesí – sociální práce a práva, zejména trestního. Vyváženým propojením obou se vytváří nová multi-disciplinární profese v systému trestní justice.“¹⁷

„Rozdíl mezi činností Probační a mediační služby a orgánů sociálně-právní ochrany dětí by měl – pokud jde o plnění úkolů podle zákona č. 218/2003 Sb. – spočívat zejména v tom, že zatímco orgány sociálně právní ochrany dětí jdou i do minulosti dětí a mladistvých, činnost Probační a mediační služby by měla směřovat do jejich přítomnosti a budoucnosti.“¹⁸

Probační a mediační služba ČR je i dle mých osobních zkušeností společensky velmi potřebnou institucí, jejíž význam a oblasti působení neustále rostou.

---

¹⁶ MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Portál, 2003. s. 196-198.

¹⁷ Dostupné z: http://www.pmscr.cz/scripts/index.php?id_nad=21

¹⁸ SCHELLEOVÁ, Ilona, et al. *Právní postavení mladistvých*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2004. s. 96.

3 Praktická část

3.1 Cíl, předpoklady a metody praktické části

Cílem této bakalářské práce je představit odborné veřejnosti probační program „Právo pro každý den“ a zjistit jeho efektivitu v Libereckém kraji. Jsem totiž osobně přesvědčen, že je velmi přínosný, jak pro každého mladého člověka, tak ve svém důsledku pro celou společnost. Pracuji s problémovou mládeží poměrně dlouho a nejsem žádný naivní snílek. Po seznámení s obsahem a zejména metodami práce programu, jsem se však pro něj nadchl.

Předpoklady této bakalářské práce jsou

- probační program „Právo pro každý den“ zvyšuje právní vědomí absolventů
- 80% účastníků nepáchalo v období 1,5 roku od jeho ukončení trestnou činnost

Nástrojem pro ověřování prvního předpokladu bude zejména vstupním a výstupním testem účastníků, na začátku a konci probačního programu. Dále pak i dotazníkem zasláném účastníkům a jejich kurátorům po roce od ukončení programu. Tento dotazník pak bude hlavně ověřovat předpoklad o nepokračování v trestné činnosti.

Použité metody práce jsou popis, rozhovor, studium spisové dokumentace a dotazník. Při popisu jednotlivých lekcí využívám jednak vlastní praktické zkušenosti, ale také rozhovorem získané reflexe kolegů. Pro ukázky osobních anamnéz vybraných účastníků jsem studoval jejich spisovou dokumentaci. To mi umožnil fakt, že jsem vedoucím oddělení sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) na Městském úřadu Frýdlant. Kolegové z Liberce a Jablonce nad Nisou tedy neměli, ze zákona č. 359/1999 Sb., s předáváním informací o klientech jinému pracovníku OSPOD problém. Tím spíš, když jsem jim zaručil, že jména klientů změní a i další znaky vedoucí k možné identifikaci neuvedu.

3.2 Popis zkoumaného vzorku

Jedná se o skupinu dětí z okolí Liberce a Jablonce nad Nisou, kteří mají za sebou páchaní trestné činnosti a kteří se na jaře roku 2007 zúčastnili pilotního běhu probačního programu „Právo pro každý den“. Ten proběhl ve městech Liberec a Jablonec nad Nisou a účastnilo se ho celkem 27 dětí.

Jsem si vědom, že zkoumaný vzorek je relativně malý. Pravdou ale je, že mladistvých s uloženým probačním programem zkrátka zatím moc není. To mimo jiné proto, že není každý mladistvý pachatel trestné činnosti pro zařazení do probačního programu vhodný (typ trestné činnosti, osobnost pachatele...).

3.3 Struktura praktické části

Praktická část bakalářské práce má dvě základní části. V první jde o ukázkou konkrétního běhu probačního programu „Právo pro každý den“, který proběhl na jaře 2007 v Liberci a kde jsem byl já sám jedním z lektorů. Stručně zde představím jednotlivé lekce, některé z účastníků a jejich hodnocení lektory, bezprostředně na konci programu. V Jablonci nad Nisou proběhl program podobně a tak, pro účel přehlednosti a přiměřeného rozsahu bakalářské práce, jej pouze zahrnu do průzkumné části ohledně efektivity, ale konkrétní informace k lekcím a účastníkům podávat nebudu.

V druhé části se věnuji zjišťování stavu po roce od ukončení obou programů. Zde tedy již oslovuji i jabloneckou skupinu, aby získaných dat bylo tolik, kolik je možných. Právě pro skutečnost, že účastníci programu z Jablonce nad Nisou mne osobně neznají, jsem v obou případech zvolil cestu předání dotazníků přes kurátory. Oba dotazníky jsem zasílal současně. Při interpretaci získaných dat používám, pro lepší přehlednost, grafické zpracování.

3.4 „Právo pro každý den“ – Liberec 2007

3.4.1 Zpráva o zahájení probačního programu Právo pro každý den

Soudní okres	Liberec
Název organizace - realizátora (telefon, e-mail)	PMS ČR, středisko Liberec
Adresa místa realizace	o. s. „D“, Ještědská 58, Liberec
Kontaktní osoba (telefon, e-mail)	
Datum zahájení programu	20.4.2007
Termíny setkání s klienty	20.4.2007, 27.4.2007, 4.5.2007, 11.5.2007, 18.5.2007, 25.5.2007, 1.6.2007, 8.6.2007, 15.6.2007, 22.6.2007, 29.6.2007
Datum ukončení programu	29.6.2007
Zodpovědná osoba za PMS	
Jména a příjmení školitelů	
Celkový počet klientů	12 – všichni jsou klienty PMS ČR
Z toho dívek	3
Počet klientů zařazených do programu rozhodnutím soudu	2
Počet klientů zařazených do programu v přípravném řízení	6 PMS navrhla uložení probačního programu, soudem ani OSZ ale dosud neuloženo
Počet ostatních klientů	4 uložen dohled prob. úředníka nebo trest OPP
Počet zařazených nezletilých klientů	0
Počet mladistvých klientů (15-18 let)	12
Počet klientů staších 18 let	0

3.4.2 Vybrané kasuistiky některých účastníků

Kasuistika Petra V.

Ml. Petr vyrůstal v neúplné rodině pouze s matkou, sourozence nemá. Matka uvedla, že s jeho otcem nebyli nikdy manželé, ten má vlastní rodinu. S Petrem se otec stýká nepravidelně asi jednou za dva měsíce, výživné hradí dle domluvy. Na syna nemá prakticky žádný výchovný vliv.

Petr absolvoval základní školu, kterou ukončil 9. třídou. Nikdy neměl neomluvené absence, ani snížené známky z chování. Po ukončení povinné školní docházky nastoupil na střední školu do čtyřletého učebního oboru autotronik. Jeho chování nijak nevybočuje ze školního řádu ani z pravidel slušného jednání. Rodiče školu navštěvují a spolupracují.

Ml. Petr neužívá psychotropní návykové látky, je nekuřák. Ve druhém ročníku základní školy začala rodina spolupracovat s pedagogicko-psychologickou poradnou kvůli Petrově hyperaktivitě. V poradně byli asi jen třikrát, dle sdělení matky nebyla dlouhodobá spolupráce nutná. Petr nebyl medikován.

Od roku 2007 začal Petr do pedagogicko-psychologické poradny opět docházet v souvislosti s předmětným proviněním. Uvedl, že si z incidentu nic nepamatuje, potřebuje pomoc psychologa, aby se s danou věcí dokázal vyrovnat.

Jednoho dne šel, společně s kamarádem Františkem a dalšími třemi známými, na oslavu. Brali si s sebou batohy s alkoholem, on nesl asi 1 láhve slivovice. Opilí byli již ve městě. Šel pouze s Františkem, ostatní chlapi šli napřed. Bylo mu špatně, chtěl dát svůj batoh Františkovi a vrátit se zpět do města. Více si toho nepamatuje. Dle policie došlo k hádce a Petr kamaráda pobodal nožem.

Dne 2. 1. 2007 navštívila matka Probační a mediační službu i se synem. Petr souhlasil s účastí v probačním programu „Právo pro každý den“. Dne 1. 2. 2007 zaslal Františkovi omluvný dopis s vysvětlením, že lituje toho, co se stalo.

Kasuistika Lenky Š.

Manželství rodičů je rozvedeno. Lenka byla svěřena do péče matky, otci bylo stanoveno platit výživné. V roce 1996 se matka znovu provdala a z tohoto vztahu se narodila další dcera. Mladistvá Lenka má se sestrou i matčíným manželem dobrý vztah. S vlastním otcem se Lenka stýká, dojíždí za ním asi jednou měsíčně do místa bydliště.

Mladistvá navštěvovala 1. až 7. ročník na základní škole v Semilech. Od pololetí 7. ročníku do 9. ročníku přestoupila na základní školu do Liberce. Žádný ročník neopakovala, neměla snížené známky z chování ani neomluvené absence. Po ukončení ZŠ nastoupila Lenka na učební obor kadeřnice. Moc jí to baví, chtěla by pokračovat dvouletou nástavbou.

Matka neměla s dcerou závažnější výchovné problémy, nikdy nebylo třeba, aby vyhledaly pomoc psychologa nebo jiného odborníka. Jednou sice Lenka odjela bez svolení matky ke svému příteli, ale poté, co ji matka telefonicky vyzvala, aby se vrátila, tak ji uposlechla a přijela domů.

Lenka uvedla, že její největší zálibou je její profese - kadeřnictví. Věnuje se jí i ve svém volném čase. V minulosti, ještě během povinné školní docházky, docházela na angličtinu a hrála volejbal.

Ke spáchanému provinění se doznala. Sdělila, že jela společně se svým přítelem autem a chtěla také řídit. Pustil ji k řízení auta i přesto, že věděl, že nevlastní řidičský průkaz. Během jízdy je náhodně zastavila hlídka policie.

Na doporučení PMS Liberec souhlasila se zařazením do probačního programu ještě v přípravném řízení. Soudem jí pak byl uložen v době, kdy byla jeho účastnicí.

Kasuistika Václava A.

Rodina bydlí v podnájmu, v bytě 2+1. Přítele matka nemá, Václava vychovává sama. S otcem se Václav vídá jen málo a nepravidelně. Na jeho výchově se otec nijak nepodílí.

Mladistvý ukončil povinnou školní docházku na základní škole praktické, kde byl od 5. třídy. Předtím měnil třikrát školu, což na jeho prospěch mělo jistě vliv. Jednou opakoval ročník, několikrát měl sníženou známku z chování. Ke spolužákům se prý choval agresivně a vulgárně. V době největších výchovných problémů spolupracovala matka s pedagogicko-psychologickou poradnou.

Po ukončení povinné školní docházky nastoupil na učební obor stavební práce, školu však po 4 měsících na vlastní žádost ukončil. Dnes je evidován na úřadu práce.

Mladistvý byl v minulosti čtyřikrát hospitalizován v nemocnici pro opakovaný otřes mozku. V období říjen až prosinec 2006 byl umístěn 2,5 měsíce na dobrovolný pobyt na oddělení dětské psychiatrie. V současnosti žádné léky nebere a na kontroly také nejezdí.

Mladistvý byl již dvakrát souzen soudem pro mládež. V prvním případě mu byl uložen dohled probačního úředníka. Václav se však nepoučil a páchal trestnou činnost dál. S kamarády vykrádal auta a věci prodával v zastavárnách a bazarech. Napodruhé mu soud uložil rozsudkem účast v probačním programu „Právo pro každý den“.

Kasuistika Jany H.

Jana se matce narodila v jejích 18 letech. V té době se o ni nedokázala postarat na odpovídající úrovni. Nevařila, neprala, chodila za kamarádkami. Byla třeba i na několik dní pryč. Otec se o Janu od narození nezajímal, na výchově se nijak nepodílel.

Rozsudkem Okresního soudu v Liberci byla nezletilá svěřena do péče prarodičů. Do doby, než umřel dědeček Jany, nebyly s její výchovou vážnější potíže. Ve škole sice neměla moc hezké známky, občas nosila i poznámky, byla však zvládnutelná běžnými výchovnými prostředky. Zejména dědeček byl pro ni vždy respektovanou autoritou.

Od jeho smrti se však chování nezletilé výrazně zhoršilo. Babičku vůbec neposlouchala, utíkala z domova a to i přes noc. Navíc začala kouřit a pít alkohol. Rovněž v několika případech odcizila doma peníze.

V lednu 2007 byla umístěna na dobrovolný pobyt ve Středisku výchovné péče v Liberci, kde ji však po 20 dnech předčasně, pro špatné chování, vyloučili. Následoval čím dál častější kontakt s partou, který vyústil v trestnou činnost. Až pod hrozbou nařízení ústavní výchovy nastalo určité zlepšení. Do probačního programu „Právo pro každý den“ nastoupila na doporučení oddělení sociálně-právní ochrany dětí.

Kasuistika Milana M.

Milan žije u svých rodičů na adrese trvalého bydliště. Rodina vlastní rodinný dům, oba rodiče pracují. Sourozence Milan nemá.

Mladistvý absolvoval celou povinnou školní docházku na jedné základní škole. Nikdy neměl sníženou známku z chování, prospěchově se řadil mezi průměrné žáky. V současné době studuje třetím rokem obor truhlář na Střední škole stavební, strojní a dopravní Liberec. Na konci druhého ročníku měl dva neklasifikované předměty a sníženou známku z chování za neomluvenou absenci.

Milan prodělal běžné dětské nemoci, nikdy nebyl hospitalizován v nemocnici. V psychiatrické léčebně ani ve výchovném zařízení umístěn nebyl. Při pohovoru uvedl, že nekouří, alkohol nepije. Zkušenosti s drogami také nemá.

Zájmovou sféru nemá Milan nijak strukturovanou. Ve svém volném čase se věnuje fotbalu, jízdě na motorce, rád poslouchá hudbu, hraje hry na počítači.

V roce 2006 byl mladistvý projednáván soudem pro mládež pro odcizení mobilního telefonu na diskotéce. Soud tehdy uvěřil v jeho projevenou lítost a od uložení opatření upustil. Ve druhém případě se nechal Milan vyprovokovat ke rvačce. Byl v baru se svou sestrou. Tu jiný kluk urazil, načež vznikla potyčka, při které utrpěl ránu do nosu. Na chvíli byl klid, ale pak ho začal ten kluk zvát ven na další rvačku. Jelikož byl zjevně silnější než on, tak ho (vlastně ze strachu) praštil pěstíkem do hlavy.

Vzhledem k faktu, že měl Milan za sebou již jednu zkušenost se soudním jednáním, rád přijal nabídku PMS Liberec na zařazení do programu.

Kasuistika Jiřího S.

Jiří bydlí se svou matkou a jejím manželem. Jedná se o pronajatý byt 3+1 v panelovém domě, kde má svůj vlastní pokoj. Sourozence Jirka nemá, vlastního otce nikdy neviděl. Do Liberce se rodina přestěhovala teprve před několika lety. Matka byla v minulosti obviněna z účasti na poměrně závažné trestné činnosti. Obvinění se sice neprokázalo, ale pověst mezi lidmi nebyla dobrá.

Základní školní docházku ukončil mladistvý 8. třídou, neboť jednou opakoval. Školní prospěch byl podprůměrný, v 5. třídě měl dvojku z chování. V současné době je studentem 2. ročníku Integrované střední školy Liberec, Na Bojišti – obor automechanik.

Mladistvý neutrpěl žádný vážný úraz či onemocnění. Vyšetřován v pedagogicko-psychologické poradně nebyl, léčen či hospitalizován na psychiatrii rovněž ne. Kouří asi 10 cigaret denně, alkohol nekonzumuje, s drogami nikdy neexperimentoval. Volný čas tráví neorganizovaně, baví ho práce na počítači.

Ke svému případu uvedl, že si kamarádi chtěli vyřídit účty s jednou holkou, co na ně polici nahlásila, že řídí bez řidičáku. Měla to být původně sranda, ta se ale, mírně řečeno, nepovedla. Kluci holku v podstatě unesli. Pak ji přivázali ke stromu, kde ji polévali vodou. Takto zostuzenou ji pak pustili.

Celou akci řídil kluk, který byl nejstarší a kterého každý poslechl a nikdo mu neodporoval. Nyní se s ním již nestýká. Tu holku zná, chodí spolu ven. Za své chování se jí již omluvil a v současné době se spolu dál stýkají. Svého jednání lituje, mrzí ho, že se toho zúčastnil.

Matka k věci uvedla, že syn se doma přiznal krátce po události. Vše doma v klidu probrali a synovi domluvila, aby se podobného jednání příště vyvaroval. Na návrh PMS Liberec byl uložen probační program již v přípravném řízení.

3.4.3 Jednotlivé lekce

Lekce první – Manipulace – „Dobrovolná nedobrovolnost“

Datum: 20. 4. 2007

Téma lekce: manipulace, asertivita, odlišnost, vliv a nátlak skupiny, sekty

Úvodní hra – „Krok vpřed“

Všichni se postavili do kruhu. Lektor četl určité charakteristiky. Ten, jehož se uvedená charakteristika týkala, udělal krok vpřed. Ostatní si jej prohlédli a mohli se doptávat na podrobnosti. Následovala společná diskuse na téma: Co jsme se dozvěděli? Jak příjemné otázky to byly? Prozradili jsme na sebe všechno? Proč ano a proč ne?

Nakonec lektor vysvětlil, že často mnozí z nás přemýšlí nad tím, co tomu řeknou druzí. Zda to nebude trapné, zda se mi nebudou smát? Zkrátka, že děláme občas věci, které bychom jinak nedělali, že se necháváme manipulovat.

Příběh „Dobrovolná nedobrovolnost“

Společně s účastníky byl přečten příběh o chlapci, co se cítil sám a jak jej začali lákat lidé od sekty. Jak postupně přecházelo informování k přesvědčování a nakonec k zastrahování.

Po přečtení následovala otázka: Setkali jste se s něčím podobným? Jak se měl chlapec z příběhu zachovat? Jak se odlišuje sekta od tradičních církví? Znáte nějaké sekty u nás? Jak mohou být sekty nebezpečné? Co může udělat člen sekty, když chce z ní vystoupit?

Asertivita jako obrana před manipulací

Nejprve jsme přečetli definici manipulace a asertivity. Pak následoval dotaz, jak účastníci definicím rozumí a zda svedou uvést nějaký příklad. Nakonec byl trénink základních druhů slovních manipulací a standardních možností asertivních odpovědí na manipulace.

Nenechte s sebou manipulovat

Ve trojicích se přehrávaly situace zadané lektorem. Dva se vždy snažili přesvědčit třetího člena skupiny. Ten mohl využívat již probrané standardní možnosti asertivních odpovědí. Na závěr bylo probráno s ostatními, jak se kdo úspěšně bránil.

Lekce druhá – Proč potřebujeme zákony

Datum: 27. 4. 2007

Téma lekce: právo, zákony, pravidla

Úvodní motivace

Lektorka se zeptala, zda někdo již hrál hru, kdy každý hráč znal trochu jiná pravidla. Bylo to příjemné? Nehádali se u toho? Dále zjišťovala, kdo zažil podvádění při hře a jaké to bylo.

Pouliční výjev

Účastníkům byl rozdán obrázek, kde byl zobrazen chaos na ulici. Autonehoda, přepadení, prodej drog atd. Zkrátka, dělá si tam každý, co chce. Sestavily se dvojice a ty pak sepisovaly na papír, co se jim na tom obrázku zdá špatně. Co by se nemělo dít, co je nutné změnit, co by s tím oni udělali? Pak se již společně vše zapisovalo na tabuli.

Proč potřebujeme zákony?

Lektorky prodiskutovaly s celou skupinou, co z uvedeného seznamu na tabuli je již v naší zemi upraveno zákony či vyhláškami a proč asi. K čemu vlastně zákony a pravidla obecně slouží?

Jak zákony ovlivňují náš život

Ve skupinách děti sepsaly seznam každodenních činností, u kterých si myslely, že je žádný zákon nebo vyhláška neupravuje. Následně vyslaní jedinci zapisovali své postřehy na tabuli a ostatní mohli argumentovat, zda to upraveno zákonem je, či není. Při rozřešení lektorkou bylo pro účastníky velice překvapivé, co všechno nějaké směrnice řeší, co všechno s čím souvisí.

Návrh nového zákona

Účastníci měli ve trojicích za úkol vymyslet nový zákon, či upravit stávající tak, aby dle nich došlo ke zlepšení vztahu mezi lidmi, nebo k vyjasnění, co je a co není trestné.

Lekce třetí – Podmínky trestní odpovědnosti

Datum: 4. 5. 2007

Téma lekce: nutná obrana, krajní nouze, vztah morálky a práva

Úvodní motivace

Lektorka se zeptala, zda může být nějaký skutek morálně správný, ale současně protiprávní. Jako příklad uvedla atentát na Heydricha.

Případ ztroskotaných námořníků

Tři námořníci ztroskotali na opuštěném ostrově. Nebylo zde jídlo, pouze k pití dešťová voda. John, lodní navigátor, odhadl, že jsou v místech, kde záchrana přijede těžko. Stephens, který byl lékařem, řekl, že bez jídla vydrží maximálně 30 dní. A dále, že pokud by jeden z nich zemřel, vydrží ostatní díky jídlu z jeho těla. Po 25 dnech navrhl Peter, třetí z námořníků, že budou losovat a ten co prohraje, bude zabit a sněden. Všichni souhlasili. Losovali a Peter prohrál. Následně začal protestovat, ale ostatní řekli, že slovo platí, zabili ho a snědli. Po dalších pěti dnech je zachránila loď. Když řekli zachráncům, co se stalo s třetím kolegou, byli obviněni z vraždy a postaveni před soud.

Příprava soudního jednání

Účastníci byli rozděleni do skupin po třech. V každé byl státní zástupce, obhájce a soudce. Každý dostal k nastudování právní informace a připravil si argumenty pro soud.

U soudu

Každá skupina měla svůj soud zvlášť. Státní zástupci i obhájci vznesli své argumenty a soudce se musel rozhodnout a vynést rozsudek. Rozsudek i s odůvodněním se zapsal na papír. Posuzovalo se podle českých zákonů. Nakonec soudci veřejně obhajovali svůj rozsudek před ostatními. Zajímavostí byl fakt, že došli k velice rozdílným rozsudkům.

Závěrečná diskuze

Lektorky položily na závěr otázky: Co bylo morálně špatného na zabití Petera? Jaký je v tomto případě vztah morálky a práva?

Lekce čtvrtá – Komunikace – „Proč si nerozumíme“

Datum: 11. 5. 2007

Téma lekce: komunikace mezi partnery, rozvod manželství, péče o dítě

Úvodní motivace

Lektor se účastníků zeptal, jaké vlastnosti by měl mít jejich životní partner. Odpovědi pak zapisoval na tabuli.

Příběh o Mirkovi a Marušce

Společně byl přečten příběh o Mirkovi, který vyrůstal v dětském domově. Když pak byl dospělý, seznámil se s Maruškou. Oženil se s ní a narodil se jim syn. Po dvou letech manželství se rozvedli. Mirek ani vlastně nevěděl proč. Marušku měl stále rád. O problémech s ní ale nedokázal mluvit, a když, tak to skončilo hádkou. Dnes žije sám a Maruška se synem také.

Otázky k příběhu

Byly položeny tyto otázky: V čem udělal chybu Mirek? V čem Maruška? Koho měli požádat o radu či pomoc? Co může být důvodem k neshodám dvou lidí?

Hledáme řešení

Účastníky rozdělili lektori do třech skupin. Mirkové hledali řešení, Marušky hledali řešení a kamarádi radili. Společnou a docela bouřlivou debatou pak hledali to řešení, které se jim nejvíce líbilo.

Nedohodli jsme se, rozvedeme se

Čtyři skupiny dostaly za úkol nastudovat a následně přednést ostatním právní informace o manželství, rozvodu, svěřeni dětí do péče a vyživovací povinnosti.

Otázky k zamyšlení

Na závěr lektori besedovali s účastníky na tato témata: co očekávám od manželství, jaké lidské hodnoty jsou v manželství důležité a jak se změní život po tom co se stanu rodičem.

Lekce pátá – Drogy – „Hledaný ráj“

Datum: 18. 5. 2007

Téma lekce: nedovolená výroba a držení, omamná a psychotropní látka

Úvodní motivace

Vyzvali jsme děti k tomu, aby řekli, co je napadne při slovu droga. Sdělené pojmy jsme napsali na tabuli a zvýraznili psychotropní látky (od kávy, cigaret a podobně).

Hledaný ráj

Vybraný účastník přečetl příběh o mladém páru, který přijde na diskotéku. Zde se všichni až podezřele dobře baví i když zde neprodávají žádný alkohol. Ukáže se, že tu jeden kluk nabízí extázi. I oni podlehnou a následně se skvěle baví. Od té doby si drogu kupují pravidelně, jenže začínají jim chybět peníze.

Co je nesprávné?

S dětmi jsme diskutovali nad těmito otázkami: Proč mladý pár nabídku přijal? Je těžké odmítnout něco, co ostatní kolem vás pokládají za běžné a normální? Už se vám něco podobného stalo? Jak jste reagovali a proč?

Co je trestné?

Každému jsme rozdali texty s definicemi zákona. Účastníci pak řešili následující úkoly: Vysvětlit na příkladech co znamená vyrobit, dovézt, nabízet, zprostředkovat, prodat. Jak konkrétně byla naplněna skutková podstata trestného činu v našem příběhu? Jaká je zodpovědnost majitele diskotéky? Proč zákon postihuje přísněji osoby, které drogy prodávají osobám mladším 18 let, nebo členy organizované skupiny? Jaké důsledky by měla absence daného zákona?

Kde hledat pomoc

Účastníci psali na tabuli, jaká znají zařízení na pomoc osobám ohrožených drogou, nebo za kým konkrétně by oni šli.

Lekce šestá – Umíte svědčit?

Datum: 25. 5. 2007

Téma lekce: svědectví, výpověď, oznámení trestného činu, ochrana svědků

Úvodní motivace?

Kdo už byl někdy svědkem trestného činu? Na čem by záleželo, zda byste šli svědčit?

Svěděk trestného činu

Rozdělili jsme děti na dvojice. V každé z nich byl jeden policistou a druhý svědkem. Policista měl policejní protokol a svědek obrázek s nějakou situací. Ten si prohlédl po dobu 10 vteřin a následně se snažil policistovi co nejpřesněji odpovídat na jeho otázky. Po pěti minutách každý z policistů hlásil lektorovi vždy jen jednu informaci. Ten je zapisoval na tabuli tak dlouho, dokud nějaké informace byly. Pak se policistům rozdaly ony obrázky a kontrolovalo se, zda nějaká důležitá informace nechyběla, či naopak nebyla uvedena nesprávně.

Měl bych svědčit?

Na jednu stranu místnosti jsme dali ceduli ANO a na opačnou NE. Pak jsme četli deset situací ze života a účastníci se vždy postavili na odpovídající úroveň této škály. Pak oslovení jednotlivci obhajovali svůj postoj. Bylo důležité udržet pravidla diskuze.

Práva a povinnosti svědků

Byly předloženy tyto čtyři otázky k zamyšlení: Pokud jsme předvoláni jako svědci, měli bychom mít právo odepřít výpověď, proč ano, proč ne? Mělo by být svědectví bezplatná povinnost nebo za finanční odměnu? Měli bychom mít právo zůstat jako svědci v anonymitě a jak byste si to představovali? Má být ze zákona povinnost oznámit trestný čin?

Teprve až po důkladném rozebrání jejich názorů bylo přistoupeno ke konfrontaci se zněním zákona.

Lekce sedmá – Obecně prospěšné práce – „Petrův trest“

Datum: 1. 6. 2007

Téma lekce: alternativní trest, obecně prospěšné práce, probační a mediační služba

Petrův příběh

Osmnáctiletý Petr byl odsouzen k trestu obecně prospěšných prací ve výměře 100 hodin. Asi dva měsíce od soudu se nic nedělo. Petr byl nezaměstnaný, po flakování doma se mu líbilo. Na uložený trest už zapomněl, navíc si ani neuměl představit, co to ty OPP vlastně jsou. Až druhá pozvánka na středisko PMS, s varováním přeměny trestu na vězení, ho přiměla se dostavit.

Otázky k příběhu

Lektorka položila tyto otázky: Jak se asi cítil Petr po vynesení rozsudku? Proč se trestu zpočátku vyhýbal? Byly Petrovy obavy z vězení oprávněné?

Právní informace

Účastníci byli rozděleni do tří skupin. Jedna měla za úkol nastudovat pojem „obecně prospěšné práce“, druhá „probační a mediační služba“ a třetí „probační pracovník“. Vybraný jedinec z každé skupiny pak objasňoval pojem ostatním.

Co je účelem trestu obecně prospěšných prací?

Skupina byla opět rozdělena na tři části. První zpracovávala otázku „co přináší trest OPP společnosti?“, druhá „co přináší trest OPP pachateli a co od něj vyžaduje?“ a třetí „bylo by účinnější poslat pachatele do vězení?“

Následovaly přednesy zpracovaných úkolů, včetně dotazů a připomínek.

Závěrečná diskuze

Lektorky na závěr lekce ještě probraly témata: Komu a za jaké trestné činy se trest OPP neukládá? Kdo se na zajištění výkonu trestu OPP podílí? Jaké práce může odsouzený vykonávat? Co kdyby Petr trest nevykonával?

Lekce osmá – Šikana – „Jirka“

Datum: 8. 6. 2007

Téma lekce: co všechno může vést k šikaně, jak lze postihnout šikanu dle zákona

Úvodní motivace

Lektoři začali brainstormingem. Co může být zdrojem nenávisti mezi lidmi? Co si představujete pod pojmem šikana? Kde všude se může šikana vyskytovat?

Společná četba příběhu

Střídajíc se po větách, přečetli účastníci příběh o Jirkovi, který ve výchovném ústavu šikanoval spolužáky. Využíval fyzické převahy a zpočátku i popularity mezi ostatními. Časem ale i ostatní přišli na to, že to Jirka přehání a vše řekli vychovatelům. Následovalo trestní oznámení a vyšly najevo i další případy napadení, vydírání a ponižování.

Práce se zákonem

Účastníci byli rozděleni na skupinky a v nich si nastudovali skutkové podstaty těch trestných činů, které mohou v šikaně být obsaženy. Pak přednesem poučili ostatní.

Otázky k příběhu

Každý účastník si vylosoval jednu otázku k příběhu, kterou nahlas přečetl a snažil se na ni odpovědět. Ostatní jej pak doplňovali, případně opravovali. Otázky byly tyto: Existuje u nás trestný čin šikana? Jaké důsledky má takovéto chování pro ostatní? Jak byste se zachovali, kdyby Jirka byl váš spolužák? Podle jakých paragrafů můžeme posuzovat chování Jirky? Jaký trest byste pro Jirku navrhli? A jaký trest klukům, kteří mu pomáhali, ale nikoho nebili? Znáte jiné případy, které nejsou tak zjevné jako tento, ale lze je za šikanu považovat?

Škálování

Na jednu stěnu byl pověšen nápis „Oběť se měla bránit“ a na druhou „Oběť nemůže dělat nic“. Každý se pak postavil pod ten nápis, který považoval za správný. Následovala konfrontace protichůdných názorů.

Lekce devátá – Loupež – „Konečně IN“

Datum: 15. 6. 2007

Téma lekce: loupež, krádež, spolupachatelství, pomocník

Úvodní motivace

Navodili jsme toto téma: Představte si, že by kdosi vydal nařízení, že si každý může nechat tři věci a ostatní musí odevzdat. Které věci máte tak rádi, že byste si je nechali? A pak přijde nařízení, že si každý může nechat jen jednu věc. Která z těch tří by to byla? Vnímali byste takováto nařízení jako spravedlivá, oprávněná?

Příběh „Konečně IN“

Martin s Jardou jsou kluci, co milují rvačky. Pocit, že jsou „kingové“ kazí jen fakt, že Martin jako jediný ze třídy nemá pořádný mobil. A tak jej napadne přepadnout cestou ze školy mladší dva spolužáky. S Jardou si sehnali kukly a nůž. Když šli kluci okolo, vyskočili ze křoví, zamávali výhrůžně nožem a zařvali „vysypte tašky, nebo...“ Povedlo se, stačilo se jen shýbnout a rychle pryč s mobily v rukou.

Debata nad příběhem

Postupně jsme dětem kladli otázky. Spáchali ti kluci trestný čin? Spáchali ho úmyslně? Použili násilí nebo pohrůžku násilím? Do které kategorie škod by spadal mobilní telefon? Jak by se situace lišila, kdyby si poškození nechali tašky v šatně a Martin s Jardou jim je vzali? Jakou roli hraje to, že se na věc připravovali dopředu? Jak by se situace lišila, kdyby Martin jednoho z kluků opravdu bodl?

Minisoud

Rozdělili jsme účastníky na trojice. V ní byl jeden soudce, druhý obhájce a třetí státní zástupce. Děti dostaly na přípravu 10 minut. Pak se sehrálo divadlo. Státní zástupce přednesl argumenty svědčící o vině, obhájce se je snažil napadnout a na soudci bylo spravedlivě rozhodnout. Důležité bylo i zdůvodnit své rozhodnutí s ohledem na předchozí argumenty.

..

Lekce desátá – Základní práva a svobody – „Vetřelci“

Datum: 22. 6. 2007

Téma lekce: Všeobecná deklarace lidských práv, dodržování lidských práv

Příběh „Vetřelci“

Na planetě přistáli vetřelci, kteří mají neomezenou moc. Zavádějí úplně nová pravidla soužití. Ze Všeobecné deklarace lidských práv začali nejprve vyškrtávat sami, ale pak se rozhodli, že si o nějakých mohou rozhodnout lidé sami. Řekli tedy: „vyberte si z těchto 20 práv 10“. Lidé začali vybírat.

Volba

Lektoři rozdělili účastníky do třech skupin. Těm rozdali vždy 20 lístků, přičemž na každém z nich bylo napsáno jedno z lidských práv (každý má právo na život, každý má právo na státní příslušnost, nikdo nesmí být svévolně zatčen....). Po dvaceti minutách přednesla každá skupina ta práva, která si ponechala.

Další rozkaz vetřelců

Lektor oznámil, že vetřelci přitvrdili a přikazují zkrátit seznam ještě na polovinu. Skupiny tedy měly za úkol vybrat těch nejdůležitějších 5 práv, na kterých jim záleží. Následovalo porovnání, zda se na některých právech skupiny shodly a obhajoby, proč právě tato práva.

Proč právě tato práva?

Každý z účastníků dostal za úkol napsat, jak by vypadal jeho život, kdyby měl pouze oněch vybraných pět práv. V čem by se to lišilo od současného života? Jak velké nebezpečí by hrozilo jejich životům, rodině, osobní svobodě, zdraví, důstojnosti, vzdělání, obydlí, svobodě pohybu, majetku...?

Cílem bylo si uvědomit, jak pro nás samozřejmé věci (o kterých ani nepřemýšlíme) samozřejmě být nemusí a pro některé lidi ve světě ani samozřejmě nejsou.

Lekce jedenáctá – Práce na černo – „Věra“

Datum: 29. 6. 2007

Téma lekce: pracovní smlouva, povinnosti zaměstnavatele

Úvodní motivace

Na rozehrání jsme použili brainstorming na otázku: Co se vám vybaví, když se řekne práce na černo? Odpovědi jsme zapisovali na tabuli.

Společná četba příběhu

Kamarád sehnal Věře práci servírky. Byla však na černo. Jak taky jinak, když Věra neměla ani potřebný výuční list. Vše šlo dobře až do momentu výplaty. To ji šéf vždy nějak odbyl. Nemám čas, zítra a podobně. Věra mu řekla pár ostřejších slov a on ji vyhodil. Bylo jí jasné, že své peníze už nevidí. Naštvaně odešla domů.

Otázky k příběhu

Účastníci hledali odpovědi na otázky: Co je vlastně práce na černo? Jaké důsledky může mít práce na černo pro zaměstnance a pro zaměstnavatele? Jak měla Věra postupovat, když chtěla začít pracovat a vydělávat si peníze? Jaké dokumenty může Věra potřebovat, až bude chtít nastoupit do zaměstnání?

Modelová situace k příběhu

Děti si rozdělili následující role: Věra, zaměstnavatel, příbuzní, návštěvníci restaurace. Sehráli scénku, kde se Věra snažila vymoci své peníze, majitel restaurace ji odbyval, příbuzní Věře pomáhali a ostatní jen koukali. Pak se rozebíralo, kdo se jak ve své roli cítil.

Závěrečná diskuze

Všichni společně jsme si pak vysvětlovali, proč je důležité uzavřít pracovní smlouvu písemně, jaké má mít náležitosti, jaké důsledky má práce na černou pro celou společnost a kam se mohla Věra obrátit při hledání zaměstnání.

3.4.4 Závěrečné zprávy o účasti klientů v probačním programu

Jméno a příjmení klientky: Lenka Š.

Datum narození: 1989

Trvalé bydliště: Liberec

Průběh účasti klientky v PRP:

I. Docházka:

Místo konání programu: prostory o. s. „D“, Ještědská 58, Liberec

Termíny absolvovaných výukových hodin: 27. 4., 4. 5., 11. 5., 18. 5., 25. 5., 1. 6., 8. 6., 15. 6., 22. 6., 29. 6. 2007

Termíny omluvené absence (včetně důvodů): 20. 4. 2007 omluvena z důvodu nemoci, 8. 6. 2007 předem domluveno, že z rodinných důvodů odejde dříve

Termíny neomluvené absence: žádné

II. Průběh účasti klientky na programu:

Lenka absolvovala kromě jednoho výukového dne celý program. V průběhu jednotlivých lekcí bylo její chování stejné, bez výkyvů, vždy slušné. Aktivně se do programu zapojovala, umí se zapojovat do diskuse, nebojí se prezentovat své názory. Nestydí se ani ve skupině s převahou chlapců. Obsah lekcí ji zajímal, na výuku se soustředila, úkoly plnila zodpovědně. Byla tahounem skupiny, spolu s Janou H., se kterou se skamarádila na začátku programu

(jediné dvě dívky v programu). Kamarádká ke všem členům skupiny.

III. Shrnující stanovisko lektorů PRP:

Program pomohl Lence zamýšlet se nad různými aspekty lidského chování. Na začátku programu Lenka vždy prezentovala své názory bez rozmyšlení. V průběhu programu byl vidět posun v chování, naučila se probíraná témata hodnotit z různých úhlů, začala o problémech více přemýšlet.

Účast v programu byla pro Lenku přínosem i dle jejího hodnocení.

Jméno a příjmení klientky: Jana H.

Datum narození: 1989

Trvalé bydliště: Liberec

Průběh účasti klientky v PRP:

I. Docházka:

Místo konání programu: prostory o. s. „D“, Ještědská 58, Liberec

Termíny absolvovaných výukových hodin: 20. 4., 27. 4., 4. 5., 11. 5., 18. 5., 25. 5., 1. 6., 8. 6., 22. 6., 29. 6.

Termíny omluvené absence (včetně důvodů): 15. 6. 2007

Termíny neomluvené absence: žádné

II. Průběh účasti klientky na programu:

Jana absolvovala, kromě jednoho výukového dne, celý program. V průběhu jednotlivých lekcí bylo její chování stejné, bez výkyvů, vždy slušné a příjemné vystupování. Aktivně se do programu zapojovala, umí se zapojovat do diskuse, o problémech přemýšlí. Obsah lekcí ji zaujal, na výuku se soustředila, k úkonům přistupovala zodpovědně. Byla tahounem skupiny spolu s Lenkou Š., se kterou se skamarádila na začátku programu. Kamarádská ke všem členům skupiny.

III. Shrnující stanovisko lektorů PRP:

Program pomohl Janě se více orientovat v otázkách práva. Uvědomila si, že každý čin má svůj následek. Jana je přemýšlivá, ale také ovlivnitelná svými vrstevníky. Trestný čin, kterého se dopustila, spáchala pravděpodobně pod vlivem silnější osobnosti.

Účast v programu byla pro Janu přínosem, zažila si pevnou pozici ve skupině vrstevníků.

Jméno a příjmení klienta: Petr V.

Datum narození: 1990

Trvalé bydliště: Liberec

Průběh účasti klienta v PRP:

I. Docházka:

Místo konání programu: prostory o. s. „D“, Ještědská 58, Liberec

Termíny absolvovaných výukových hodin: 20. 4., 27. 4., 4. 5., 11. 5., 18. 5., 25. 5., 1. 6., 15. 6., 22. 6., 29. 6.

Termíny omluvené absence (včetně důvodů): žádné

Termíny neomluvené absence: 8. 6. 2007

II. Průběh účasti klienta na programu:

Petr byl po celou dobu naprosto bezproblémový. Jeho docházka byla řádná, nestalo se, aby přišel pozdě. Nikdy nevyrušoval či jinak nemařil průběh lekce. Jeho aktivita rostla s každou lekcí. Až měl člověk pocit, že kdybychom dalších pět lekcí přidali, jemu by to nevadilo. Každou lekci vnímal velmi pozorně a s jejími závěry se mi zdál ztotožněn. Účast v tomto programu mu určitě prospěla. Cítili to lektoři a cítil to i samotný Petr.

III. Shrnující stanovisko lektorů PRP:

Petr byl v mnohém jiní než ostatní. Je velice inteligentní, sečtělý, hodně o věcech přemýšlí. Za celou dobu však nenavázal ani s jedním z účastníků, byť minimální, kontakt. Myslím, že sám sebe hodnotí výš a nechtěl být s ostatními spojován. I hlavní přínos z účasti v programu je pro něho, dle mého, někde jinde. Asi se nedozvěděl mnoho nových informací, spíš mu jen zapadly do sebe. Dokázal však (a čím dál víc) najednou mluvit, otevřít se, sdělit své pocity. Z mrzutého tichošlápka na začátku, se stal skoro nejaktivnější a pro lektory nejpříjemnější člen. Bylo by dobré ho k tomuto otevřenému pozitivnímu přístupu k lidem i nadále vést.

Jméno a příjmení klienta: Václav A.

Datum narození: 1989

Trvalé bydliště: Liberec

Průběh účasti klienta v PRP:

I. Docházka:

Místo konání programu: prostory o. s. „D“, Ještědská 58, Liberec

Termíny absolvovaných výukových hodin: 27. 4., 4. 5., 11. 5., 18. 5., 25. 5., 1. 6., 8. 6., 15. 6., 22. 6., 29. 6. 2007

Termíny omluvené absence (včetně důvodů): žádné

Termíny neomluvené absence: nedostavil se na první setkání, prý nemohl místo konání najít, ačkoli mu bylo vysvětleno a ostatní to zvládli najít

II. Průběh účasti klienta na programu:

Rád na sebe strhává pozornost, převádí se, vyrušuje a strhával k tomu také vedle sedící klienty. Co se práce v programu týče, projevoval se pasivně, zapojoval se minimálně. Je zjevné, že program jej nebavil a neměl ochotu se do něj aktivně zapojit. Z počátku se projevoval pasivně, později vyrušoval a projevoval se slovně agresivně k lektorům. Lektoři zvažovali v průběhu programů důrazný rozhovor na téma jeho chování při programu.

Ve chvílích, kdy nebyl přímo vyzýván k aktivitě, silně vyrušoval. Po opakovaném napomenutí mu bylo chování vytknuto a byl upozorněn na dobrovolnost jeho setrvání ve skupině. Po tomto zásahu přešel do pasivity a nekomunikoval. V průběhu lekcí se projevoval nepozorně, často se mu muselo připomínat, kde jsme v textu, jaký úkol má plnit apod. Obtížně se s ním spolupracovalo.

III. Shrnující stanovisko lektorů PRP:

Václav se pasivně seznámil s obsahem programu. Pozitivně lze hodnotit jeho docházku na program, z toho lze usuzovat, že přestože se účastnil neochotně, uvědomoval si, že účast je pro něj účast důležitá. Pozitivní vliv programu na klientovu bezprostřední budoucnost lze tedy odhadovat v obsahu informací, které vyslechnul nejen od lektorů, ale i od těch klientů, kteří pracovali aktivněji, tedy byl pozitivně ovlivňován svými vrstevníky.

Jméno a příjmení klienta: Milan M.

Datum narození: 1989

Trvalé bydliště: Liberec

Průběh účasti klienta v PRP:

I. Docházka:

Místo konání programu: prostory o. s. „D“, Ještědská 58, Liberec

Termíny absolvovaných výukových hodin: 20. 4., 27. 4., 4. 5., 11. 5., 18. 5., 25. 5., 1. 6., 8. 6., 15. 6., 29. 6. 2007

Termíny omluvené absence (včetně důvodů): žádné

Termíny neomluvené absence: 22. 6. 2007

II. Průběh účasti klienta na programu:

Milan se jevil v celém programu jako tichý nenápadný člověk, ale vše sledoval a jeho odpovědi byly věcné. Aktivně se zapojoval do úloh a hledal rozumná řešení. Nenechal se vyvádět z rovnováhy kolegy, působil vyrovnaně. Co se týká docházky, měl výpadek, ale následně omluvený. Vždy chodil včas. Pravidla skupiny dodržoval.

III. Shrnující stanovisko lektorů PRP:

Milan si pravděpodobně do života něco zapamatoval, protože o úlohách přemýšlel a vždy byl v obraze. V jeho případě si myslím, že mu program výrazně prospěl. Zda se ale jeho právní smýšlení změnilo, či jenom potvrdilo, nebylo patrné. Projevilo střídání většího počtu lektorů, kdy si museli lektoři a klienti na sebe stále znovu zvykat.

Jméno a příjmení klienta: Jiří S.

Datum narození: 1990

Trvalé bydliště: Liberec

Průběh účasti klienta v PRP:

I. Docházka:

Místo konání programu: prostory o. s. „D“, Ještědská 58, Liberec

Termíny absolvovaných výukových hodin: 20. 4., 27. 4., 4. 5., 11. 5., 25. 5., 1. 6., 8. 6., 15. 6., 22. 6.2007

Termíny omluvené absence (včetně důvodů): 18. 5. 2007, sportovní soustředění v zahraničí

Termíny neomluvené absence: 29. 6. 2007

II. Průběh účasti klienta na programu:

Jiří se na začátku jevil aktivně, ale po příchodu Václava se nechával strhnout jeho chováním. Jirka se v něm zhlížel a při hodinách se na něj neustále obracel, alespoň pohledem. Během první lekce vypadal, že bude mít snahu. Průběh školení ale ukázal, že se těžko soustředil. Při řešení zadaných úkolů se snažil schovávat za ostatní, a pokud byl přímo osloven, nebyl moc v obraze. Většinu odpovědí jsme z něj museli páčit.

V projevech byl nejistý a potřeboval někoho, kdo ho povede.

III. Shrnující stanovisko lektorů PRP:

Negativně na něj působil dominantní kolega z programu. Jiří se jeví jako nesamostatný, snadno podléhající silnějšímu jedinci, který za něj bude rozhodovat. Potřeboval by soustředěnou dlouhodobou péči a příklad kladného hrdiny. Bylo by vhodné jej zařadit do dlouhodobého programu. Projevilo střídání většího počtu lektorů, kdy si museli lektoři a klienti na sebe stále znovu zvykat.

3.4.5 Zpráva o ukončení probačního programu Právo pro každý den

Soudní okres	Liberec
Název organizace - realizátora (telefon, e-mail)	PMS ČR, středisko Liberec
Adresa místa realizace	o. s. „D“, Ještědská 58, Liberec
Kontaktní osoba (telefon, e-mail)	
Datum zahájení programu	20.4.2007
Termíny setkání s klienty	20.4.2007, 27.4.2007, 4.5.2007, 11.5.2007, 18.5.2007, 25.5.2007, 1.6.2007, 8.6.2007, 15.6.2007, 22.6.2007, 29.6.2007
Datum ukončení programu	29.6.2007
Zodpovědná osoba za PMS	
Jména a příjmení školitelů	
Celkový počet klientů	12
Počet klientů, kteří přes udělený souhlas vůbec nezahájili	2 (z toho jedna dívka) z toho jednou PRP uložen soudem a jedna dívka v dohledu
Počet klientů, kteří PRP úspěšně absolvovali a měli více než 70% účast	6 (z toho 2 dívky) z toho: 2x uložen PRP v průběhu, 2x případ stále v řízení před soudem. 1x věc u soudu skončena bez uložení PRPu, ale klient dále docházel, a 1 dívka v dohledu
Počet klientů, kteří se programu účastnili, ale měli účast menší než 50% Pozn.: v tomto pilotním programu bylo všem klientům umožněno docházet do programu i při vyšší absenci s tím, že nezískají certifikát a soud bude o tom informován	4 z toho 2x v dohledu, 1x stále v řízení před soudem a 1 klient přišel pouze jednou, než mu byl odsouzen, když mu PRP ani dohled nebyl uložen, tak již nepřišel

Do programu průběžně docházelo celkem 10 klientů z 12, kteří dali se svojí účastí souhlas. Průměrně se každého setkání účastnilo šest až osm klientů, dobré jádro tvořilo 6 klientů (z toho dvě dívky), kteří z jedenácti setkání chyběli jednou až dvakrát a byli řádně předem u probačního úředníka omluveni.

3.4.6 Vstupní a výstupní test

Na začátku a konci probačního programu „Právo na každý den“ je účastníkům dáván vstupní, respektive výstupní test. Oba mapují přehled absolventa v tom co je a není trestné, jak by se zachoval v rozličných modelových situacích, jaký je jeho hodnotový žebříček a podobně. Jelikož testy jsou poměrně obsáhlé a já nechtěl v této práci použít jen jejich zkrácené ukázky, zařazuji je jako přílohy. Vstupní test jako přílohu č. 2, výstupní test jako přílohu č. 3.

Při posouzení testů liberecké skupiny jsem došel k závěru, že jednoznačně prokazují výrazně lepší orientaci mladistvých v otázkách práva a trestnosti. Absolventi probačního programu nejenže vědí, co se smí a co nikoliv, ale navíc jsou do života mnohem lépe vybaveni praktickými informacemi.

Po konzultaci s lektory jablonecké skupiny jsem zjistil, že jejich zkušenost je stejná.

3.5 Stav po roce a půl od ukončení programu

3.5.1 Dotazník pro účastníky programu

Pro zjištění opakování trestné činnosti účastníků a jejich vztahu k probačnímu programu po 18 měsících od ukončení, jsem použil nestandardizovaný dotazník s uzavřenými otázkami. Ten byl dětem předán jejich kurátory. Návratnost byla 89%. Jelikož mezi tázanými dětmi a kurátory je již vytvořený vztah, byly kladeny otázky přímo k věci.

Otázky byly následující:

1. Spáchal jsi nějaký nový trestný čin od ukončení programu?
  - a) ano, jednou
  - b) ano, vícekrát
  - c) už nic
  - d) pouze přestupek

2. Vzpomeneš si ještě na nějaké konkrétní lekce programu?
  - a) ano
  - b) jen matně
  - c) vůbec

3. Jaký jsi měl pocit při ukončení programu?
  - a) bylo to zajímavé
  - b) dalo se to vydržet
  - c) už jsem se nemohl dočkat konce

4. Myslíš, že ti účast v programu pomohla lépe se orientovat v právních otázkách?
  - a) určitě dost
  - b) trochu
  - c) ne, jako bych tam nikdy nebyl
  - d) nedokážu posoudit

5. Šel bys do programu znova?
  - a) docela rád
  - b) jen kdyby mi hrozil horší trest
  - c) ani náhodou

3.5.2 Dotazník pro kurátory pro mládež

Rovněž jednotlivé kurátory Magistrátu města Liberec a Městského úřadu Jablonec nad Nisou jsem požádal o vyplnění velmi podobného dotazníku. Shoda většiny otázek byla záměrná, z důvodu porovnání odpovědí a jejich pravdivosti. Návratnost činila 100%. Pokud měl kurátor v programu více klientů, vyplnil dotazník za každého zvlášť. Otázky byly tyto:

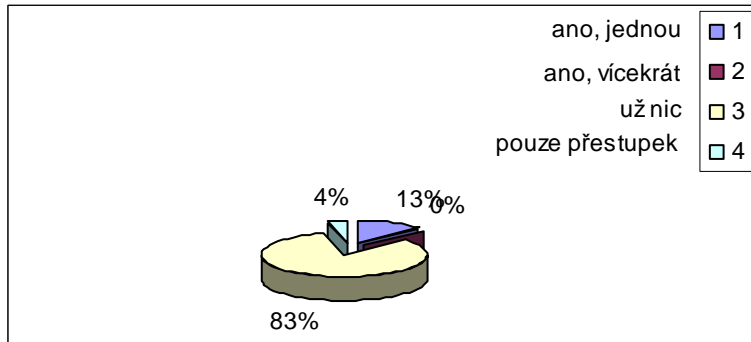
1. Spáchal váš klient nějaký nový trestný čin od ukončení programu?
  - a) ano, jednou
  - b) ano, vícekrát
  - c) už nic
  - d) pouze přestupek

2. Svěřil se vám klient se svými pocity z absolvování programu?
  - a) ano
  - b) ne

3. Jestli ano, ke které z nabízených odpovědí to mělo nejbližší?
  - a) bylo to zajímavé
  - b) dalo se to vydržet
  - c) už jsem se nemohl dočkat konce

4. Myslíte, že účast v programu pomohla klientovi lépe se orientovat v právních otázkách?
  - a) určitě dost
  - b) trochu
  - c) ne
  - d) nedokážu posoudit

5. Doporučíte účast v programu i dalším klientům?
  - a) ano
  - b) ne
  - c) ještě nevím

3.5.3 Vyhodnocení získaných dat

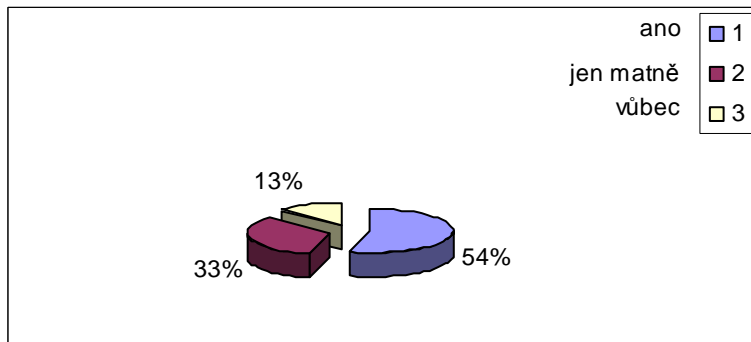
Dotazník pro účastníky

1. Spáchal jsi nějaký nový trestný čin od ukončení programu?

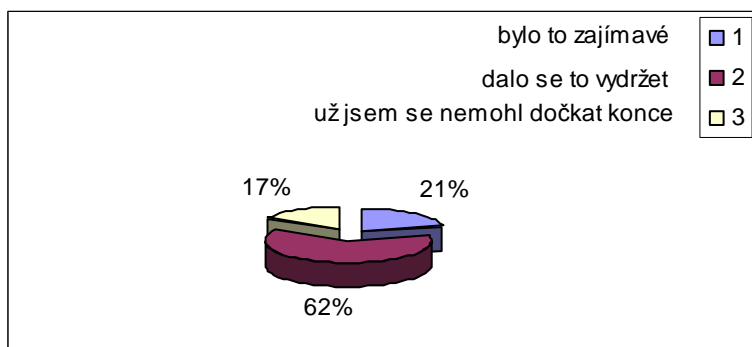
Výsledek potvrzuje předpoklad, že 80% účastníků v následujících 18 měsících od ukončení programu nespáchalo trestný čin.

2. Vzpomeneš si ještě na nějaké konkrétní lekce programu?

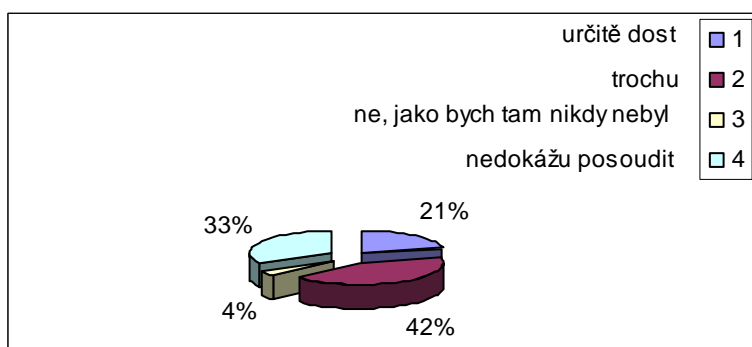
Tento graf ukazuje, že lekce byly pro účastníky atraktivní a lze předpokládat pozitivní ovlivnění.

3. Jaký jsi měl pocit při ukončení programu?

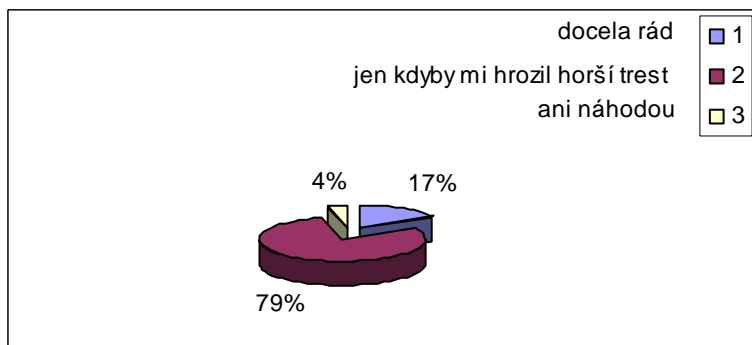
Opět prokázání jistého uspokojení z absolvování programu i přes velké procento „dalo se to vydržet“. Nesmíme zapomenout, že program probíhal v osobním volnu účastníků a byl přeci jen určitou formou povinnosti či trestu.

4. Myslíš, že ti účast v programu pomohla lépe se orientovat v právních otázkách?

Výsledek potvrzuje předpoklad, že minimálně účastníci subjektivně potvrzují přínos programu na posílení jejich právního vědomí.

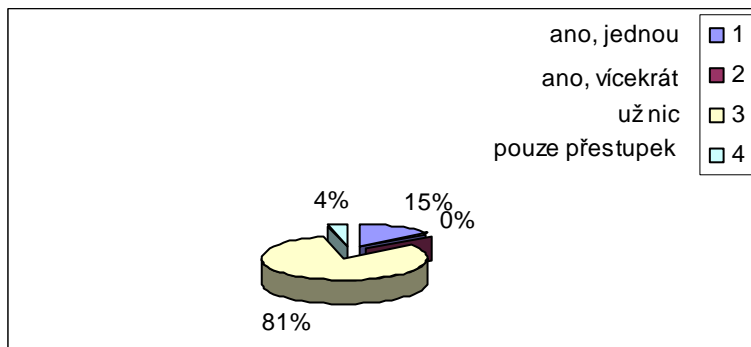
5. Šel bys do programu znovu?

Graf ukazuje, že mladí pachatelé trestné činnosti přijímají probační program jako užitečný a relativně příjemný alternativní trest i po 1,5 roce od jeho ukončení.

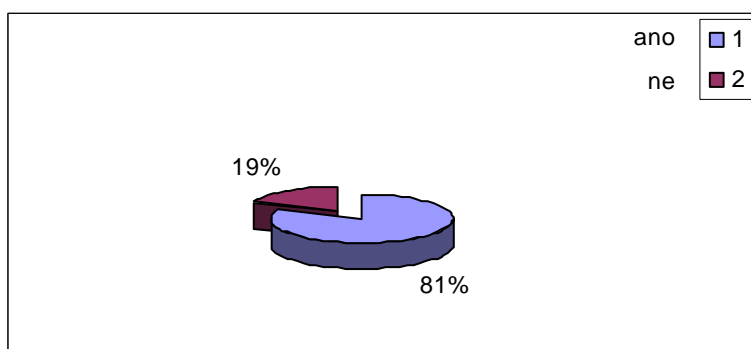
Dotazník pro kurátory pro mládež

1. Spáchal váš klient nějaký nový trestný čin od ukončení programu?

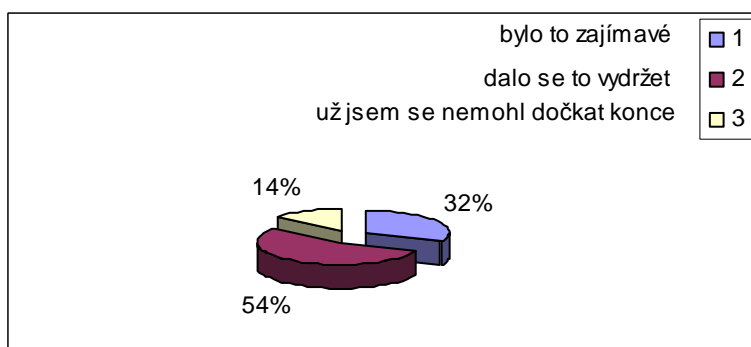
Výsledek potvrzuje předpoklad, že 80% účastníků v následujících 18 měsících od ukončení programu nespáchalo trestný čin.

2. Svěřil se vám klient se svými pocity z absolvování programu?

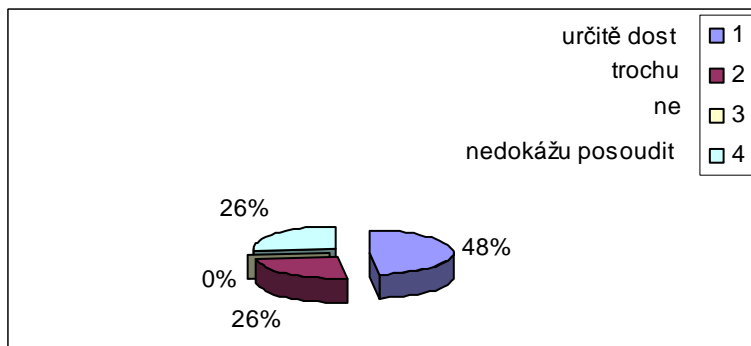
Velká většina se svému kurátorovi svěřila.

3. Jestli ano, ke které z nabízených odpovědí to mělo nejbliže?

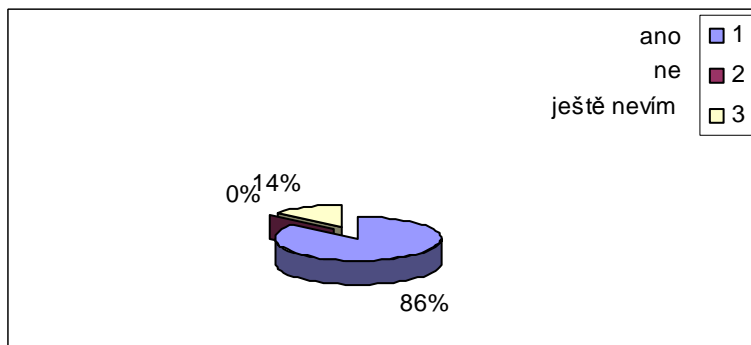
Graf potvrzuje jisté uspokojení z absolvování programu.

4. Myslíte, že účast v programu pomohla klientovi lépe se orientovat v právních otázkách?

Výsledek potvrzuje předpoklad přínosu programu na posílení právního vědomí účastníků.

5. Doporučíte účast v programu i dalším klientům?

Je vidět, že i kurátoři pro mládež hodnotí program pozitivně.

3.6 Shrnutí výsledků praktické části

Dotazník pro účastníky vyplnilo 24 klientů z 27, tedy 89%. Naproti tomu kurátoři vyplnili dotazníky za všech 27 klientů. Vycházeli přitom z informací, které o klientech mají. Na otázky odpovídalo celkem 7 kurátorů pro mládež, jejichž klienti byli účastníky probačního programu.

Komentář k rozdílům výsledků v obou dotaznících:

Otázka na opakování trestné činnosti

Jeden z účastníků, který nevyplnil dotazník, měl jeden nový trestný čin.

Otázka na pocity účastníků po ukončení programu

Výrazně pozitivnější vnímání v dotazníku kurátorů souvisí dle mého jednak s časem (kurátorům se klienti mohli svěřit již dříve a s odstupem času jejich hodnocení klesalo) a také s faktem, že před kurátorem se chtěl klient „zavděčit“.

Otázka na zvýšení právního vědomí

Zde byl rozdíl v odpovědích největší. Dle mého si klienti, na rozdíl od kurátorů, plně ani působení programu na svou osobnost neuvědomují. Případně ještě nedokáží docenit jednotlivosti, se kterými se seznámili a které teprve v budoucím životě užijí.

Shrnutí

Výsledky obou dotazníků, vstupního a výstupního testu i hodnocení lektorů byly v zásadních bodech ve shodě. Potvrdily se oba stanovené předpoklady, tedy že:

- probační program „Právo pro každý den“ zvyšuje právní vědomí absolventů
- 80% účastníků nepáchalo v období 1,5 roku od jeho ukončení trestnou činnost

Probační program „Právo pro každý den“ prokázal svou užitečnost při práci s mladými pachateli trestné činnosti a já osobně jej s čistým svědomím každému doporučím.

4 Závěr

Bakalářská práce se snažila zjistit efektivitu pilotního běhu probačního programu „Právo pro každý den“ v regionu Liberce a Jablonce nad Nisou a blíže jej představit odborné veřejnosti. Vzhledem k faktu, že daná problematika je stále poměrně nová a aktuální, byl věnován popisu programu značný prostor. Bylo určitým záměrem, aby čtenář získal dostatek informací potřebných k vytvoření vlastního názoru na smysl a přínos programu. V praxi je totiž pro uložení probačního programu nutné, aby byl navržen a soudce, případně státní zástupce, aby jej za souhlasu klienta uložil. Je tedy důležité mít dostatek informací a je potřebná i určitá propagace.

V části zjišťující efektivitu byly účastníkům a jejich kurátorům předány dotazníky. Na základě jejich vyhodnocení se potvrdily oba stanovené předpoklady. Tedy, že uvedený program zvyšuje právní vědomí účastníků a že 80% z nich nespáchalo po roce a půl od ukončení programu žádný trestný čin. Nelze sice tvrdit, že probační program je toho jednoznačnou příčinou, ale lze se domnívat, že k tomu výrazně přispívá.

Za další přínos pro účastníky programu lze jistě považovat zážitky modelových situací, komunikaci a práci ve skupině, interakci, možnost lépe poznat sám sebe. To vše pak přispívá k rozvoji jejich osobnosti žádoucím směrem, v souladu s právním systémem a morálními hodnotami naší společnosti.

Podnětem pro další výzkum může být srovnání efektivity programu „Právo pro každý den“ s jinými akreditovanými probačními programy, které již v České republice fungují.

5 Seznam použitých informačních zdrojů

JEDLIČKA, Richard, et al. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. 1. vyd. Praha : Themis, 2004. 478 s. ISBN 80-7312-038-0.

LORTIE, Serge, et al. *Soudnictví pro mladistvé*. 1. vyd. [s.l.] : Institut MŠCR, 2000. 319 s. ISBN 80-902656-1-8.

MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 2. aktualiz. vyd. Praha : Portál, 2003. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.

Partners Czech, o.p.s. [cit. 2009-03-13]

Dostupné z: <http://www.partnersczech.cz/>

PAVLOVSKÝ, Pavel, et al. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 1. vyd. Praha : Grada, 2001. 184 s. ISBN 80-247-0181-2.

PEŠATOVÁ, Ilona. *Sociálně patologické jevy u dětí školního věku*. 1. vyd. Liberec : Technická univerzita Liberec, 2007. 361 s. ISBN 978-80-7372-291-3.

Poslání a cíle Probační a mediační služby České Republiky. [cit. 2009-02-20]

Dostupné z: http://www.pmscr.cz/scripts/index.php?id_nad=21

Probační programy pro mladistvé. [cit. 2009-02-17]

Dostupné z: http://www.pmscr.cz/scripts/index.php?id_nad=57

Programový manuál Partners Czech, o.p.s.

Riziková mládež v současné společnosti. Zuzana Truhlářová, Martin Smutek. 1. vyd. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. 234 s. ISBN 80-7041-044-2.

SCHELLEOVÁ, Ilona, et al. *Právní postavení mladistvých*. 1. vyd. Praha : Eurolex Bohemia, 2004. 250 s. ISBN 80-86432-82-3.

ŠÁMAL, Pavel, et al. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2004. 1065 s. ISBN 80-7179-829-0.

ŠPECIÁNOVÁ, Šárka. *Právní manuál pro sociálně-právní ochranu dětí*. Praha : Linde, 2005. 284 s. ISBN 80-86131-61-0.

Úplné znění : Trestní předpisy. Ostrava : Sagit, 2008. 448 s. ISBN 978-80-7208-691-7.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha : Portál, 2002. 444 s. ISBN 80-7178-678-0.

Zákon č. 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě

ZEHR, Howard. *Úvod do restorativní justice*. Ludmila Hasmanová, Lenka Ouředníčková. Praha : SPJ, 2003. 48 s. ISBN 80-902998-1-4.

Inspirativní zdroj

HOLÁ, Lenka. *Mediace : Způsob řešení konfliktů*. 1. vyd. Praha : Grada, 2003. 192 s. ISBN 80-247-0467-6.

6 Seznam příloh

Příloha č. 1: Souhlas PARTNERS CZECH o.p.s.

Příloha č. 2: Vstupní test pro účastníky probačního programu „Právo pro každý den“

Příloha č. 3: Výstupní test pro účastníky probačního programu „Právo pro každý den“

Příloha č. 1 – Souhlas PARTNERS CZECH o.p.s.

Vážený pan
Dušan Václavíček
Lázeňská 398
463 62 Hejnice

V Praze dne 30. března 2009

Věc: Potvrzení o využití materiálů pro bakalářskou práci

Společnost Partners Czech o.p.s. se sídlem Lomená 515/9, 162 00, Praha 6 potvrzuje tímto, že souhlasí s využitím obecně známých informací o společnosti a společnosti zajišťovaného Probačního a resocializačního programu Právo pro každý den pro potřeby bakalářské práce pana Dušana Václavíčka, kterou zpracovává na Technické univerzitě v Liberci.

Tento svůj souhlas udělujeme s podmínkou, že budou v plné míře chráněna data mladistvých klientů probačního a resocializačního programu a tato data nebudou využívána pro potřeby bakalářské práce jinak, než ve formě neadresných statistických údajů, ukazatelů atp .

Pan Dušan Václavíček je školitelem Probačního a resocializačního programu Právo pro každý den, kterému bylo vydáno naší společností Osvědčení, jeho práce je vysoce ceněna a jeho profesionální přístup hodnotíme vysoce pozitivně.

S pozdravem

Mgr. Kateřina DUBSKÁ
právnička a koordinátorka PRP

PARTNERS CZECH, o.p.s.
Lomená 515/9, 162 00 Praha 6
IČO: 271 08 902
tel.: 224 318 887, fax: 224 316 630

PARTNERS CZECH, o. p. s.

Adresa: Lomená 515/9, 162 00 Praha 6
Tel.: +420 233 326 541, 233 321 503 | Fax: +420 224 316 630
E-mail: partners@partnersczech.cz | Internet: www.partnersczech.cz

Příloha č. 2 – vstupní test

ČÁST I. CO JE TRESTNÉ?

V této části jsou popsány různé situace. Rozhodněte, zda jednání v těchto situacích lze charakterizovat jako trestný čin či nikoliv.

V případě, že se podle vás jedná o trestný čin, udělte křížek v políčku – ANO-, v případě, že se podle vás nejedná o trestný čin, udělte křížek v políčku –NE-, pokud nevíte, zda se jedná o porušení zákona, udělte křížek v políčku NEVÍM.

1. Tomáš před osmi měsíci ukončil odborné učiliště kuchař-číšník. Od té doby na černo pracuje jako číšník v jednom hostinci. ANO NE NEVÍM
2. Řidič nákladního automobilu nedodržel ustanovení o omezení jízdy, určené pro některé druhy vozidel. V obci jel rychlostí 90 km/hod. ANO NE NEVÍM
3. Muž chytá v místním rybníce do drátěných sítí ryby bez povolení. Ryby chce prodat a získat za ně peníze. ANO NE NEVÍM
4. Muž půjčil svému spolupracovníkovi 7 500 Kč, které mu slíbil vrátit následující den, ale nevrátil. Tvrdí, že si žádné peníze nevypůjčil. ANO NE NEVÍM
5. Dva kluci se nepohodli v hospodě. Jeden z nich se naštvál a praštil pěstí druhého do nosu. Ten upadl, omdlel a z nosu se mu valila krev. ANO NE NEVÍM
6. Řidič motorky spatřil nabourané auto. Řidič ležel na volantu auta a měl obličej od krve. Protože nevěděl jak mu pomoci, odjel. ANO NE NEVÍM
7. Cestou domů z diskotéky zastihl tři kamarády nečekaný liják. Rozhodli se, že si půjčí jedno z aut zaparkovaných na ulici a druhý den ho zase vrátí. Stejně to majitel nepozná. ANO NE NEVÍM
8. Sedmnáctiletý mladík se občas bavil tím, že zavolal do nějakého velkého úřadu a oznámil, že tam mají uloženou bombu. ANO NE NEVÍM
9. Dva kamarádi se bavili tím, že házeli petardy před jedoucí auta na rušné ulici. Stalo se, že starší řidič se lekl a narazil autem do sloupu veřejného osvětlení, který zdemoloval, stejně jako auto. ANO NE NEVÍM
10. Nový hospodský vyvěsil na dveře nápis: JEN PRO BÍLÉ HOSTY. Na vývěsku vedle dveří vyvěsil článek hrubě urážející menšiny žijící v České republice. ANO NE NEVÍM

Dokončete následující věty.

3. V resocializačním programu jsem proto, že

.....

4. Od resocializačního programu očekávám

.....

5. Ve svém životě už bych příště neudělal/a

.....

6. Tři nejdůležitější věci v životě jsou

.....

7. Mým snem je

.....

8. Zákony existují na světě proto, aby

.....

Příloha č. 3 – výstupní test

ČÁST I.

Výchozí text k úloze 1

Útok na policistu

Z útoku na policisty se Okresnímu soudu v Tachově zpovídal mladý muž z Mariánských Lázní. K incidentu došlo v březnu 2001 při běžné silniční kontrole. Muž vytáhl na příslušníky zbraň. Jednalo se sice o repliku, avšak od skutečné zbraně byla k nerozeznání. Soud muže potrestal podmíněným odnětím svobody na 10 měsíců. Rozsudek nabyl právní moci.

(Plzeňský deník 18. 5. 2002)

Úloha 1

Z výchozího textu vyplývá, že po rozhodnutí soudu odsouzený bude:

- A) na svobodě, ale v době stanovené soudem se nesmí dopustit dalšího trestného činu.
- B) uvězněn na deset měsíců, ale v případě slušného chování mu může být trest zkrácen.
- C) vzat do vyšetřovací vazby na dobu 24 hodin, ve kterých soud rozhodne o jeho dalším osudu.
- D) propuštěn na svobodu pod podmínkou, že s tím budou souhlasit příslušníci, které muž napadl.

Úloha 2

Pan Hora odcizil panu Černému z peněženky 18 000,- Kč.

Jakou úlohu má v probíhajícím trestním řízení před soudem státní zástupce?

- A) Navrhuje pro pana Horu výši trestu.
- B) Zastupuje pana Černého, který byl trestným činem poškozen.
- C) Působí v roli poradce soudce.
- D) Dbá na řádnou informovanost odborné veřejnosti o probíhajícím řízení.

Výchozí text k úloze 3

Pan Novák si nechal opravit svůj televizor, který již není v záruce. Za opravu pan Novák zaplatil 1500 Kč. Po opravě si televizor přinesl domů a zjistil, že televizor stále nefunguje.

Úloha 3

Rozhodněte na základě informací ve výchozím textu, které z tvrzení odpovídá situaci pana Nováka:

- A) Pan Novák může reklamovat poskytnutou službu. Záruka se vztahuje nejen na nové výrobky, ale i na poskytnuté služby.
  - B) Na opravárenské služby se reklamace nevztahuje v žádném případě. Záruční lhůta platí pouze u nových výrobků.
  - C) Reklamovat službu mohl pan Novák pouze před jejím zaplacením. Zaplacením však stvrdil souhlas s poskytnutou opravou a reklamaci nemůže uplatnit.
  - D) Pan Novák by mohl opravu reklamovat pouze tehdy, pokud by jeho televizor byl ještě v záruční době. V tomto případě musí opravu uhradit znovu.
-

Úloha 4

Filip, narozen 2. 5. 1988, který 30. 6. 2004 dokončí 9. ročník základní školy, chce nastoupit do pracovního poměru první možný den, kdy to povolují zákony, jako pomocný dělník firmy Výkopy, s. r. o.

Napište datum (den, měsíc, rok), od kterého smí Filip začít pracovat pro firmu Výkopy:

.....

Výchozí text k úloze 5

Zákon o rodině §13

(1) Manželství nemůže uzavřít nezletilý. Výjimečně, jestliže je to v souladu se společenským účelem manželství, může z důležitých důvodů povolit soud uzavření manželství nezletilému staršímu než šestnáct let. Bez tohoto povolení je manželství neplatné.

(2) K výroku o neplatnosti manželství však nedojde, jestliže manžel, který byl v době uzavření manželství nezletilý, již dovršil osmnáctý rok, nebo jestliže manželka otěhotněla.

Úloha 5

Která z následujících osob může na základě informací ve výchozím textu uzavřít za určitých podmínek platné manželství?

- A) chlapec mladší šestnácti let
  - B) sedmnáctiletá dívka
  - C) patnáctiletá dívka, která je těhotná
  - D) čtrnáctiletý chlapec, kterému sňatek povolili rodiče
-

Úloha 6

Pana Krále označila jedna z prodavaček za zloděje, který údajně odcizil šperk v hodnotě 7 000 Kč v prodejně, kde nakupoval. Rozhodněte u každé z následujících osob, zda má právo panu Královi prohledat jeho osobní věci, aby se přesvědčila, že nic neukradl:

6.1 prodavačka v obchodě	ANO) NE)
6.2 příslušník Policie ČR	ANO) NE)
6.3 vedoucí prodejny	ANO) NE)
-

Úloha 7

Rozhodněte u každého z následujících případů, zda byly projednávány v rámci trestního řízení nebo v rámci občanského soudního řízení:

- Pan Kolář žaluje svého souseda, že mu plot zasahuje na jeho pozemek.
A) občanské soudní řízení   B) trestní řízení
  - Pan Dvořák se při výkonu své práce zranil. Náhrady škody za pracovní úraz vymáhá po svém zaměstnavateli.
A) občanské soudní řízení   B) trestní řízení
  - Pan Novák odcizil známému částku 100 000 Kč.
A) občanské soudní řízení   B) trestní řízení
-

Úloha 8

Napište, které z povinných náležitostí v pracovní smlouvě chybí:

.....

PRACOVNÍ SMLOUVA

FIRMA Koloušek, zastoupená
Ondřejem Krásou
(dále jen zaměstnavatel)

pan(i) Jiří Nováček
rodné číslo 650401/0654
trvalé bydliště Koňská 6, Brno
(dále jen zaměstnanec)

uzavírají tuto pracovní smlouvu:

- Zaměstnanec nastoupí do práce dnem 1.září 2001 do funkce vedoucího skladu.
  - Pracovní poměr se sjednává na dobu neurčitou.
  - Smluvní strany sjednávají zkušební dobu na dobu tří měsíců.
  - Rozsah sjednané práce bude činit 40 hodin týdně.
  - Mzda byla sjednána podle zákona o mzdě a její výše je uvedena ve vnitřním mzdovém předpise.
-

Úloha 9

Petrovi je 21 let. jeho otec Jiří Novák byl obviněn z toho, že ve svém podniku ukradl částku v celkové výši 10 000 Kč. Pan Novák svou vinu odmítá a tvrdí, že je nevinný. Soud hodlá v tomto případě vyslechnout i Petra.

Jaké právo nebo jakou povinnost má Petr v roli svědka u soudu v tomto případě?

- A) má právo nevyprávět pravdivě
  - B) má právo odmítnout výpověď, protože otec je Petrovi blízkou osobou
  - C) má povinnost vyprávět všech věcech, které jsou mu známy
  - D) má právo si vymýšlet
-

Úloha 10

Pan Vopička se ráno obleče do růžového obleku, vezme si na hlavu cylindr, do ruky živého králíka a skáká po jedné noze na Václavském náměstí občas vykřikuje: „Smrt imperialismu!“ Jednání pana Vopičky:

- A) neporušuje žádný zákon, je proto dovolené
  - B) je v rozporu s předpisy, měl by dostat pořádkovou pokutu
  - C) je protiprávní, neboť není dovoleno vykřikovat výroky typu „Smrt imperialismu!“
  - D) ohrožuje výchovu mládeže, tudíž ho sociální pracovníci upozorní na nevhodnost jeho chování
-

ČÁST II. CO JE TRESTNÉ?

V této části jsou popsány různé situace. Rozhodněte, zda jednání v těchto situacích lze charakterizovat jako trestný čin či nikoliv.

V případě, že se podle vás jedná o trestný čin, udělejte křížek v políčku – ANO-, v případě, že se podle vás nejedná o trestný čin, udělejte křížek v políčku –NE-.

1. Tomáš před osmi měsíci ukončil odborné učiliště kuchař-číšník. Od té doby na černo pracuje jako číšník v jednom hostinci. ANO NE NEVÍM
2. Řidič nákladního automobilu nedodržel ustanovení o omezení jízdy, určené pro některé druhy vozidel. V obci jel rychlostí 90 km/hod. ANO NE NEVÍM
3. Muž chytá v místním rybníce do drátěných sítí ryby bez povolení. Ryby chce prodat a získat za ně peníze. ANO NE NEVÍM
4. Muž půjčil svému spolupracovníkovi 7 500 Kč, které mu slíbil vrátit následující den, ale nevrátil. Tvrdí, že si žádné peníze nevypůjčil. ANO NE NEVÍM
5. Dva kluci se nepohodli v hospodě. Jeden z nich se naštvál a praštil pěstí druhého do nosu. Ten upadl, omdlel a z nosu se mu valila krev. ANO NE NEVÍM

6. Řidič motorky spatřil nabourané auto. Řidič ležel na volantu auta a měl obličej od krve. Protože nevěděl jak mu pomoci, odjel. ANO NE NEVÍM

7. Cestou domů z diskotéky zastihl tři kamarády nečekaný liják. Rozhodli se, že si půjčí jedno z aut zaparkovaných na ulici a druhý den ho zase vrátí. Stejně to majitel nepozná. ANO NE NEVÍM

8. Sedmnáctiletý mladík se občas bavil tím, že zavolał do nějakého velkého úřadu a oznámil, že tam mají uloženou bombu. ANO NE NEVÍM

9. Dva kamarádi se bavili tím, že házeli petardy před jedoucí auta na rušné ulici. Stalo se, že starší řidič se lekl a narazil autem do sloupu veřejného osvětlení, který zdemoloval, stejně jako auto. ANO NE NEVÍM

10. Nový hospodský vyvěsil na dveře nápis: JEN PRO BÍLÉ HOSTY. Na vývěsku vedle dveří vyvěsil článek hrubě urážející menšiny žijící v České republice. ANO NE NEVÍM

11. Jirkovi se svěřil spolužák s tím, že se mu podařilo nepozorovaně odnést z firmy jeho strýce zánovní počítač. Na pachatele zatím nikdo nepřišel. Dopouští se Jirka nějakého trestného činu? ANO NE NEVÍM

12. Dva kluci, kteří mají velký výtvarný talent, občas malují na různých zdech. Jednoho dne namalovali své dílo na zeď místního kostela. ANO NE NEVÍM

ČÁST III. JAK BYSTE SE ZACHOVALI?

Přečtěte si následující situace a promyslete, jak byste se v nich zachovali. Své jednání stručně popište.

1. V hospodě vašeho kamaráda někdo napadne. Jeden muž mu dá pěstí za to, že měl blbé řeči. Váš kamarád spadne pod stůl. Začne mu téct krev. Co byste udělali?

.....

2. Z vedlejšího bytu velmi často slyšíte, jak muž fyzicky napadá svoji manželku a děti. Co byste udělali?

.....

3. Co byste udělali? Jak byste se zachovali? Přestavte si, že jste se přestěhovali do nového města, kde nikoho neznáte. Ve městě jste se seznámili se skupinou kluků. Je vám s nimi docela fajn. Jednou se všichni vsadí, jestli nejste zbabělec. Jako zkoušku odvahy jeden z nich navrhne, že svou odvahu prokážete tím, že v obchodě ukradnete pár cédeček. Zdá se to být snadné.

.....